

MILITAIRE SPECTATOR

SPECIAL OPERATIONS (FORCES) EXPLAINED

- Integriteitsonderzoek: een zoektocht naar Defensie-identiteit
- Sociale steun tijdens de initiële officiersopleiding

FOTO MCD, ROB GIELEN

In *Militaire Spectator* 3-2021 verschijnt onder meer: ‘Counterfire operations versus peer-competitors – recalibrating sensory requirements?’ van kapitein drs. D. van den Wollenberg.

Facing a (near) peer adversary keen on using artillery on a massive scale raises the question of how to defend against these tactics. Can an adversary’s artillery be countered, while air superiority is very likely to be contested in such conflicts? The idea of targeting an opponent’s artillery is a specific task for artillery units: counterfire (CF). The concept was raised

more often during conflicts, but was rarely fully institutionalized and otherwise readily forgotten after conflicts ended. However, when facing an opponent that is particularly enthusiastic about artillery then countering their assets should take centre stage.

Undeniably, the Netherlands Army fields a technologically dominant howitzer and is currently introducing state-of-the-art weapon location radars. Against a technologically inferior adversary these assets would suffice to conduct counterfire operations. But would that also be the case versus a peer? ■

MEDEDELING KVBK

KVBK-lid? Geef uw e-mailadres door aan de ledenadministratie

Van veel KVBK-leden ontbreekt het e-mailadres nog in de ledenadministratie. Het doorgeven van een e-mailadres kan via <http://www.kvbk.nl/e-mailadres-kvbk-lid> of door de hier afgebeelde QR-code te scannen. De KVBK gebruikt e-mailadressen alleen om leden te informeren over verenigingszaken en deelt ze niet met derden.

Groen op straat

Wie in de dagen na de invoering van de avondklok het nieuws gevolgd heeft, ontkomt haast niet aan de verleiding om een parallel te trekken met de onrust in de Verenigde Staten die volgde op de verkiezingsoverwinning van Joe Biden, culminerend in de bestorming van het Capitool op 6 januari.

In Nederland ging de invoering van de avondklok gepaard met rellen in een groot aantal gemeenten, uitgevoerd door een bont gezelschap van criticasters van de maatregelen in de coronacrisis, verveelde jongeren, complotdenkers, voetbalhooligans en rechtsextremisten. Was dit wellicht een manifestatie van de ‘radicale onderstroom’ waarover de NCTV sprak in het *Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland*, of had het toch vooral met verveling en frustratie te maken?

Hoe dan ook, de politie had haar handen vol aan de handhaving van de openbare orde en de Koninklijke Marechaussee leverde bijstand met ME-pelotons. Op moment van schrijven is de rust weergekeerd, maar in de dagen na 23 januari was onduidelijk of politie en marechaussee voldoende ME-capaciteit op de been konden brengen. De burgemeester van Eindhoven sprak zelfs de vrees uit dat we naar een burgeroorlog op weg waren.

De Amerikaanse generaal Richard Myers zei het al: ‘If you call it a war, then you think of people in uniform as the solution’. Prompt doemde in de media en bij sommige politici dan ook de vraag op of de krijgsmacht moest worden ingezet om orde en rust te herstellen. Nu valt er best iets te zeggen voor een grotere binnenlandse rol van de krijgsmacht. Niet alleen op het gebied van crisisbeheersing, maar ook bij de bestrijding van cyberdreigingen of de georganiseerde criminaliteit. Toch past, juist waar het de openbare ordehandhaving betreft, terughoudendheid.

In een democratische rechtsstaat is dat bij uitstek een taak voor de politie. ‘Groen op straat’ is een beeld dat daar slecht bij past. Die worsteling hebben we ook bij onze zuiderburen gezien, waar na de aanslagen in 2016 militairen in het straatbeeld verschenen (de Rijkswacht – de Belgische variant van de marechaussee – is daar immers afgeschaft). Bovendien is *crowd and riot control* in missiegebieden toch echt iets anders dan openbare ordehandhaving in Nederland.

Kan de krijgsmacht dan niets betekenen? Zeker wel! Naast de inzet van de marechaussee kunnen we denken aan de inzet van UAV’s voor *crowd management*, het kritisch meedenken in de logistieke voorbereiding van de politie, extra capaciteit voor bewaken en beveiligen en de inzet van intel-capaciteit in de preventiefase. Uiteraard onder civiel gezag. Een ruime betrokkenheid en inzet, niet vanuit de *last resort*-gedachte, maar vanuit de gedachte van structureel partnerschap, is waar deze crisis om vraagt. ■

UITGAVE

Koninklijke Vereniging ter Beoefening
van de Krijgswetenschap
www.kvbk.nl
E info@kvbk.nl
facebook.com/KVBKsecretaris
twitter.com/kvbk1

Secretaris en ledenadministratie

Majoor R. Verheijen MA
E secretaris@kvbk.nl
Nederlandse Defensieacademie (NLDA)
Sectie MOW
Ledenadministratie KVBK
Postbus 90002, 4800 PA Breda
E ledenadministratie@kvbk.nl

REDACTIE

Igen b.d. ir. R.G. Tieskens (hoofdredacteur)
drs. A. Alta
kol Marns drs. G.F. Booij EMSD
kol dr. A.J.H. Bouwmeester
prof. dr. A. ten Cate
dr. A. Claver
drs. P. Donker
cdre KLu b.d. F. Groen (plv. hoofdredacteur)
kol ir. M.P. Groeneveld
kap (R) L.J. Leeuwenburg-de Jong MA
(e-outreach)
kol mr. drs. B.M.J. Pijpers
drs. E.N. van der Steenhoven
mr. drs. A. van Vark KMar
ktz drs. H. Warnar

BUREAUREDACTIE

M. Katsman MA
dr. F.J.C.M. van Nijnatten (eindredactie)
NIMH
Postbus 90701
2509 LS Den Haag
T 070 – 316 51 20
E redactie.militaire.spectator@mindef.nl
www.militairespectator.nl
facebook.com/militaire-spectator
twitter.com/milspectator

De Militaire Spectator is
aangesloten bij de European
Military Press Association

LIDMAATSCHAP

binnenland € 30,00
studenten € 22,50
buitenlandtoeslag € 5,00

OPMAAK

Coco Bookmedia

DRUK

Wilco Meppel
ISSN 0026-3869
Nadruk verboden

Coverfoto: Special Warfare combatant-craft
training op het Naval Special Warfare Center
in Coronado, Californië, 2020
Foto: US Navy, Anthony Walker

FOTO: MILITAIRSPECTATOR

Dertien jaar integriteitsonderzoek: een zoektocht naar Defensie- identiteit

J.F.C. Timmermans e.a.

Het lukt Defensie klaarblijkelijk niet om aanbevelingen op het gebied
van integriteit te implementeren; ontbreekt het mogelijk aan lerend
vermogen op dat vlak?

The Dutch public and nuclear disarmament

M. Onderco

The Treaty on Prohibition of Nuclear Weapons has entered into force,
but the expectations of the Dutch public might be too optimistic.

112

FOTO MCD, PHIL NIJHUIS

FOTO MCD, ROB GIELING

The nature of Western special operations and the forces that conduct them

A.P.H. Titulaer

Despite their recent prominence on the international stage, there remains a limited grasp on the conceptual nature of special operations and the associated forces.

Het belang van sociale steun gedurende de initiële officiersopleiding

G. Van Ginkel

Het is belangrijk dat cadetten verschillende soorten sociale steun ervaren tijdens de initiële officiersopleiding, afkomstig van diverse actoren in hun netwerk.

EN VERDER

EDITORIAAL	Groen op straat	69
TEGENWICHT	De nieuwe kleren van de keizer	118
BOEKEN	De Indonesische dekolonisatieoorlog in BMGN	120
MENINGEN VAN ANDEREN	Persistent engagement	122
RETROSPECTATOR	‘IJsvlakte onbruikbaar voor troepenbewegingen’	123
ANDERE OGEN	Prijswinnaars	124

Dertien jaar integriteitsonderzoek: een zoektocht naar Defensie-identiteit

Van incident naar onderzoek naar incident

Dr. ir. J.F.C. Timmermans, drs. M.P. Bogers, kol. dr. R.M.M. Bertrand RA RC RO en prof. dr. R.J.M. Beeres*

De vergelijking van tien onderzoeksrapporten naar integriteit die in dertien jaar bij Defensie zijn verschenen legt een zichzelf repeterend patroon in dat onderzoek en daarop gestoeld beleid bloot. Het lijkt het alsof iedere onderzoekscommissie, soms met een iets andere invalshoek, steeds weer opnieuw begint. Het lukt Defensie klaarblijkelijk niet om aanbevelingen op het gebied van integriteit te implementeren. Ontbreekt het de organisatie mogelijk aan lerend vermogen op dat vlak? De vergelijking van de rapporten leidt tot een aantal aanbevelingen, zoals het aanbrenge van een betere balans tussen een rule-based en principle-based-visie op integriteit en het beter reflecteren op het zelfbeeld als organisatie.

Op 14 mei vorig jaar berichtte *De Telegraaf* dat de Koninklijke Marechaussee een onderzoek was gestart naar een zedenincident aan boord van Zr.Ms. Karel Doorman.¹ Helaas is het niet de eerste keer dat Defensie op deze manier de media haalde. Ook in 2006 berichtten Nederlandse kranten over een incident aan boord van een schip, namelijk marinefregat

Hr Ms. Tjerk Hiddes.² Dit incident was destijds aanleiding om een onderzoek te starten naar integriteitsschendingen binnen Defensie. Dat onderzoek mondde uit in een rapport.³ Op zijn beurt stond dat onderzoeksrapport weer aan de basis van de invoering van een nieuw integriteitsbeleid binnen Defensie, gericht op het verbeteren van de integriteitssituatie in de organisatie als geheel of een bepaald onderdeel daarvan. Deze reactie van Defensie op een (vermeend) incident is zelf echter geen incident. Over de jaren is een patroon te ontwaren waarbij een incident steeds aanleiding is voor het starten van een onderzoek en daaropvolgend het wijzigen van het gevoerde beleid (zie figuur 1).

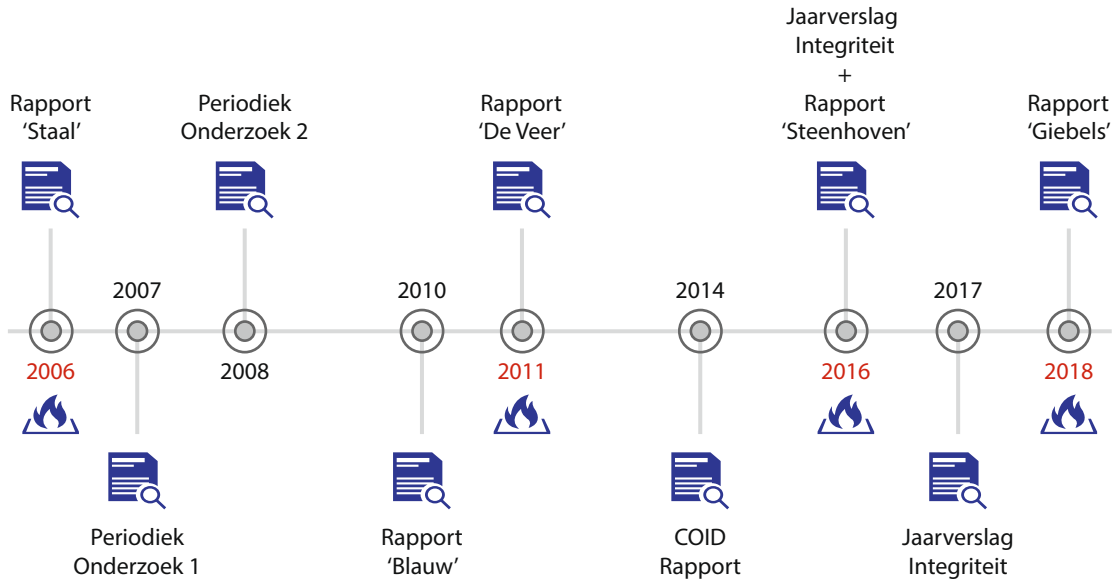
Dit roept de vraag op of het bij de verschillende gevallen van schendingen van integriteit wel incidenten betreft – de spreekwoordelijke rotte appels die moeten worden verwijderd – of dat er meer aan de hand is. Om bij de metafoer te blijven: draagt de mand waarin de appels worden bewaard er wellicht aan bij dat de appels gaan rotten?

* Job Timmermans is universitair hoofddocent Business Ethics, Marion Bogers is universitair docent Defensie-Economie, Robert Bertrand is universitair hoofddocent Accounting, Control and Defence Economics en Robert Beeres is hoogleraar Defensie-Economie aan de Faculteit Militaire Wetenschappen van de Nederlandse Defensie Academie. Een eerdere versie van dit artikel is opgenomen in de *Jaarbundel Integriteit 2019* van het symposium 'Boots on the ground meet science', georganiseerd door de Centrale Organisatie Integriteit Defensie en de Nederlandse Defensie Academie.

1 O. van Joolen en M. van Wely, 'Seksrel op marineschip Karel Doorman', in: *De Telegraaf*, 14 mei 2020. Zie: www.telegraaf.nl/nieuws/2024281447/seksrel-op-marineschip-karel-doorman.

2 'Ook verkrachtingen op fregat', in: *de Volkskrant*, 24 maart 2006. Zie: www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/ook-verkrachtingen-op-fregat~b5eaa44a/.

3 B. Staal, H.C.J.L. Borghouts en J. Meyer, *Ongewenst gedrag binnen de krijgsmacht. Rapportage over onderzoek naar vorm en incidentie van en verklarende factoren voor ongewenst gedrag binnen de Nederlandse Krijgsmacht* (Den Haag, ministerie van Defensie, 2006).

Figuur 1 Incidenten en rapportages van 2006 tot 2018

In de onderzoeksrapporten komt deze vraag ook aan de orde. Hoewel de directe aanleiding van de rapporten specifieke incidenten waren, gaan de onderzoekers op zoek naar structurele en culturele kenmerken die ten grondslag kunnen liggen aan een klimaat waarin incidenten kunnen plaatsvinden. Desalniettemin toont het nog altijd voortdurende patroon, dat gevoed blijft worden met nieuwe incidenten, dat Defensie nog altijd worstelt om dit te doorbreken. Om dit patroon en de onderliggende structurele factoren beter te begrijpen hebben we een longitudinaal onderzoek verricht naar de rapporten verschenen tussen 2006 en 2018. De onderzoeksvraag *Welke inzichten levert de beschouwing van dertien jaar integriteitsbeleid en tien onderzoeksrapporten op?* was daarbij leidend. Door overeenkomsten en verschillen tussen de onderzoeksrapporten te verhelderen beogen we een constructieve bijdrage te leveren aan het integriteitsbeleid van Defensie.

Als vertrekpunt voor het beantwoorden van de onderzoeksvraag zijn we gestart bij het wetenschappelijke debat over integriteit. Gevoed door maatschappelijk ontwikkelingen wordt in dit debat getracht een beter beeld te krijgen van wat integriteit precies betekent, worden verschil-

lende opvattingen over integriteit beschreven en wordt aangegeven hoe integriteit kan worden verbeterd, zowel voor individuen als in organisaties.⁴ Onderzoek op het gebied van integriteit wijst uit dat de manier waarop integriteit in een organisatie wordt begrepen van invloed is op de doeltreffendheid van beleid van die organisatie op dat vlak.⁵ Hierop voortbouwend richt onze analyse zich op achtereenvolgens: (1) hoe integriteit in de verschillende rapporten is geconceptualiseerd, (2) hoe integriteit is geoperationaliseerd in termen van (on)gewenst gedrag, (3) welke verklarende factoren zijn aangevoerd die een context bieden voor het ontstaan van de incidenten, (4) welke aanbevelingen zijn gedaan in de rapporten om verdere incidenten te voorkomen en (5) welke

- 4 R. Audi en P.E. Murphy, 'The many faces of integrity', in: *Business Ethics Quarterly*, 16, 2006 (1) 3-21; S. Fine, I. Horowitz, H. Weigler en L. Basis, 'Is good character good enough? The effects of situational variables on the relationship between integrity and counterproductive work behaviors', in: *Human Resource Management Review*, 20, 2010 (1) 73-84; M.E. Palanski en F.J. Yammarino, 'Integrity and Leadership: Clearing the Conceptual Confusion', in: *European Management Journal*, 25, 2007 (3) 171-184; W. Vandekerckhove, 'On the Notion of Organisational Integrity', in: *Philosophy of Management*, 9, 2010 (1) 123-134; P. Verhezen, 'The (Ir)relevance of Integrity in Organizations', in: *Public Integrity*, 10, 2008 (2) 133-149.
- 5 Audi en Murphy, 'The many faces of integrity'; Vandekerckhove, 'On the Notion of Organisational Integrity'.

rol het gehuldigde zelfbeeld van Defensie, dat in de rapporten naar voren komt, speelde in de integriteitsproblematiek en de aanpak daarvan. Voordat we onze bevindingen uiteenzetten en bediscussiëren, bespreken we eerst de gevolgde onderzoeksmethode. We besluiten met een conclusie en aanbevelingen.

Methoden van onderzoek

Voor het onderzoek hebben we tien onderzoeksrapporten kwalitatief geanalyseerd. Om te komen tot deze selectie van rapporten hebben we gezocht naar documenten die de integriteit binnen Defensie (of een onderdeel daarvan) als onderwerp hebben en niet zijn geëvalueerd. De onderzochte periode begint in 2006, bij het rapport van de commissie-Staal (zie tabel 1). In dat rapport werd integriteit voor het eerst over Defensie als geheel onderzocht. Het onderzoek eindigt met het (voorlopig) laatste onderzoeksrapport over integriteit door de commissie-Giebels.

We hebben onderzoek verricht naar de verschillende manieren waarop integriteit, impliciet en/of expliciet, wordt opgevat in de rapporten. Enerzijds zijn we daarbij uitgegaan van bestaande visies op integriteit zoals die in wetenschappelijke literatuur naar voren komen (deductieve aanpak). We hebben formuleringen in de rapporten onderzocht die verwijzen naar een opvatting van integriteit die bijvoorbeeld juridisch van aard is, of juist meer moreel/ethisch, of die een inhoudelijke visie op integriteit weergeeft of juist meer procedureel van aard is. Anderzijds hebben we ook met een open blik naar de inhoud van de rapporten gekeken (inductieve aanpak). Los van bestaande ideeën over integriteit proberen we te achterhalen op welke manier(en) over integriteit wordt gedacht in de rapporten.

Voortbouwend op de analyses van de individuele rapporten zijn we vervolgens gaan herleiden welke terugkerende patronen, dwarsverbanden en thema's de rapporten verbinden. Zo komen de militaire taakstelling en het kazerneleven in

Jaartal	Afkorting	Auteurs	Titel
2006	Staal	Staal, Borghouts en Meyer	Ongewenst gedrag binnen de krijgsmacht
2007	Berlo-1	Van Berlo en De Haas	Periodiek onderzoek ongewenst gedrag binnen de krijgsmacht onderzoek 1
2008	Berlo-2	Van Berlo en De Haas	Periodiek onderzoek ongewenst gedrag binnen de krijgsmacht onderzoek 2
2010	Blauw	Remmers, Remmers, Nelissen en Loorbach-van Zutphen	Definitief Rapport Omgangsvormen
2011	De Veer	De Veer, Hoekstra, De Ridder en Veldman	Rapport commissie integriteitszorg Defensie
2014	COID-1	Centrale Organisatie Integriteit Defensie	Integriteit bij de opleiding en vorming van adelborsten en cadetten aan de NLDA
2016	MoD-1	Ministerie van Defensie	Jaarverslag Integriteit Defensie 2016
2016	Steenhoven	Van der Steenhoven en Aalbersberg	Moral fitness
2017	MoD-2	Ministerie van Defensie	Jaarverslag Integriteit Defensie 2017
2018	Giebels	Giebels, Van Oostrum en Van den Bos	Onderzoek naar een sociaal veilige werkomgeving bij Defensie

Tabel 1 Onderzoeksrapporten naar integriteit bij Defensie

verschillende rapporten naar voren als een oorzaak voor het ontstaan van ongewenst gedrag. In de volgende sectie bespreken we de belangrijkste bevindingen en bediscussiëren we de (mogelijke) implicaties daarvan voor de defensieorganisatie.

Resultaten en discussie

Integriteit

Allereerst hebben we gekeken naar hoe integriteit wordt omschreven of tot uitdrukking komt in de tekst van de onderzoeksrapporten. De eerste zes rapporten (zie tabel 1) geven geen expliciete definitie van integriteit. Pas vanaf rapport-Steenhoven uit 2016 wordt een definitie gegeven, namelijk de officiële definitie van het ministerie van Defensie: 'Integriteit is respectvol met elkaar (en met anderen) omgaan, waarbij rekening wordt gehouden met de gerechtvaardigde belangen en wensen van alle betrokkenen'.⁶ In het laatst onderzochte rapport, dat van de commissie-Giebels uit 2018, ontbreekt een definitie weer. In alle rapporten domineert de (veelal impliciete) visie op integriteit als het naleven van regels en normen zoals gedragsregels (bijvoorbeeld de Gedragscode-Defensie) en wetten. De gebruikte terminologie zoals 'handhaving', 'controle', 'schending' en 'meldplicht' wijst op een procedurele, formele, juridische kijk op integriteit.

Direct aansluitend op deze normen-en-regels-visie op integriteit komt in zes rapporten ook een systemische kijk op integriteit naar voren. Onderzoek en handhaving van integriteit worden hierbij gezien als iets wat in systemen is/moet worden verankerd. Zo wordt in de rapporten beschreven hoe het meldingssysteem en registratiesysteem momenteel in gebreke is. Verder doen de rapporten aanbevelingen ter verbetering van die systemen.

Naast de normen-en-regels-visie op integriteit komen ook andere visies op integriteit naar voren:

- integriteit als het naleven van waarden. In vier van de tien rapporten wordt gewezen op het belang van waarden voor integriteit. Dit

gebeurt echter in algemene termen, bijvoorbeeld in het 'naleven van normen en waarden'; specifieke waarden worden niet benoemd;

- integriteit als het nemen/hebben van verantwoordelijkheid. In de eerste vijf rapporten wordt het nemen van verantwoordelijkheid in het algemeen en verantwoordelijkheid voor het maken van (morele) keuzes aangestipt; of wordt gewezen op het ontbreken van dergelijke verantwoordelijkheid in de door het rapport onderzochte praktijk; of wordt het nemen van verantwoordelijkheid voor het maken van (morele) keuzes aanbevolen voor de toekomst. Bovendien wordt deze visie op integriteit, anders dan bij regels/normen het geval is, niet verder uitgewerkt of toegespitst;
- integriteit als deugden/moreel gedrag. In zes rapporten wordt een verscheidenheid aan deugden naar voren gebracht. Bijvoorbeeld alleen 'respect' en 'eerlijkheid' worden in drie rapporten genoemd. Twee rapporten noemen typisch militaire deugden als 'loyaliteit' en 'moed'.⁷ Twee rapporten noemen communicatiegerichte deugden: 'oprechtheid' en 'transparantie'. Slechts drie rapporten noemen deugden die in de literatuur met integriteit worden geassocieerd, zoals 'respect' en 'betrouwbaarheid'.⁸ Genoemde deugden worden echter niet nader toegelicht, omschreven, of vertaald naar de praktijk.

In de rapporten is de normen-en-regels-visie op integriteit dominant. Dat is de lens waarmee de stand van zaken in de rapporten wordt belicht en waarop de meeste aanbevelingen zich concentreren. Hier zijn meerdere mogelijke verklaringen voor. Op de eerste plaats zijn normen en regels concreter dan waarden en deugden, die abstracter en generieker zijn. Dit leidt er toe dat normen en regels aanzienlijk eenvoudiger te meten en in de praktijk door te voeren zijn. Op de tweede plaats sluit het

6 Ministerie van Defensie, *Aanwijzing SG A/984 Uitvoering van het integriteitsbeleid Defensie* (Den Haag, ministerie van Defensie, 2012).

7 P. Olsthoorn, *Military Ethics and Virtues. An Interdisciplinary Approach for the 21st Century* (New York, Routledge, 2010).

8 Audi en Murphy, 'The many faces of integrity'; Palanski en Yammarino, 'Integrity and Leadership: Clearing the Conceptual Confusion'.

Uit de literatuur komt naar voren dat een compliance-benadering van integriteit minder effectief is dan de moreel-ethische

FOTO MCD, HANS ROGGEN

procedurele, juridische karakter van de normen-en-regels-visie nauw aan bij de traditie en cultuur van Defensie. Defensie kent een formele, bureaucratische organisatie met een grote gelaagdheid.⁹ Daarbij past een neiging om verbeteringen te zoeken in het doorvoeren of aanpassen van regels en het instellen van procedures om die te handhaven. De systemische visie op integriteit die ook naar voren komt in de rapporten onderstreept dit. Dit wijst ook op het idee van controle als middel om de integriteit te waarborgen. Deze visie op integriteit komt overeen met wat in de literatuur wordt omschreven als een *compliance*-gericht integriteits/(ethiek)regime.¹⁰ Hierbij worden regels en normen van bovenaf opgelegd, waarbij ongewenst gedrag wordt afgestraft en gewenst gedrag beloond. Anders dan bij de

moreel-ethische benadering van integriteit waarbij gedrag voortkomt uit (interne) principes wordt gedrag dan vooral extern afgedwongen. In de literatuur wordt echter naar voren gebracht dat een compliance-benadering minder effectief is dan de moreel-ethische.¹¹ Het hebben van veel gedetailleerde regelgeving bemoeilijkt de kennis en het bewustzijn daarvan in de organisatie en compliceert handhaving ervan. Bovendien ondermijnt een compliance-benadering de intrinsieke motivatie van personen om zich eraan te houden.

Dit inzicht komt deels ook terug in sommige rapporten. In de analyses komt het bewustzijn in de organisatie naar voren dat meer regels averechts kunnen werken. Ook laten de analyses goed zien hoe moeilijk het is om effectieve regels en een begeleidend handhavingssysteem in te richten. In een aantal rapporten wordt dan ook – mede op basis van de wetenschappelijke literatuur waarnaar zij verwijzen – gesuggereerd een bredere visie op integriteit te hanteren.

9 J. Soeters, P.C. van Fenema en R. Beeres, *Managing Military Organisations: Theory and Practice* (New York, Routledge, 2010).

10 L.S. Paine, 'Managing for organizational integrity', in: *Harvard Business Review*, 72, 1994 (2) 106-117.

11 Paine, 'Managing for organizational integrity'.

Deze verbreding valt grotendeels samen met de verschuiving in de tijd van de nadruk op ‘integriteitszorg’ naar ‘integriteit’ in de rapporten, en parallel daaraan de oprichting van de Centrale Organisatie Integriteit Defensie en de introductie van een officiële defensiebrede definitie van integriteit.

In de rapporten zelf komt de verbreding tot uitdrukking in de alternatieve visies op integriteit naast de normen-en-regels-visie, namelijk die gericht op waarden, deugden en verantwoordelijkheid. Deze visies komen met name naar voren in de analyses van de gebreken en aspiraties van de huidige organisatie en in de aanbevelingen. De definitie van integriteit van Defensie zoals latere rapporten die beschrijven, staat bijvoorbeeld een bredere kijk op integriteit voor die verder gaat dan regels en normen alleen.

Ondanks de analyses en de (mede daarop gebaseerde) aspiratie en aanbevelingen blijft in de staande organisatie de normen-en-regels-visie op integriteit dominant. Tegelijkertijd zijn verwijzingen naar de alternatieve visies veelal niet nader gespecificeerd of geoperationaliseerd. Bovendien worden de alternatieve visies op integriteit deels opgevoerd ter ondersteuning of aanvulling van de normen-en-regels-visie en niet als een op zichzelf staande, inherent waardevolle visie. Een deel van de genoemde deugden – op communicatie gerichte en militaire deugden – kan worden gezien als een middel om de effectiviteit van regelgeving te vergroten, bijvoorbeeld: zorgvuldigheid, elkaar aanspreken, gehoorzaamheid, loyaliteit, en transparantie. Net als in de wetenschappelijke literatuur komt een bredere, meer moreel-ethische opvatting van integriteit dus naar voren als een nastrevenswaardig ideaal in een aantal rapporten. Afgaande op de analyses van de staande praktijk in de rapporten lijkt dit ideaal vooralsnog echter geen realiteit binnen Defensie.

(On)gewenst gedrag

Op de tweede plaats zijn de tien onderzoeksrapporten specifiek onderzocht op gehanteerde omschrijvingen van zowel gewenst als ongewenst gedrag en de verschillende onderverde-

Ongewenst gedrag wordt steeds met meer precisie omschreven, terwijl dit voor gewenst gedrag juist nadrukkelijk niet geldt

lingen in categorieën die de rapporten daarbij hanteren.

Wat hierbij nadrukkelijk opvalt, is dat de focus in alle onderzoeksrapporten primair ligt op vormen van ongewenst gedrag. Hierbij moet worden aangetekend dat de meeste rapporten voortkomen uit de behoefte te leren naar aanleiding van meldingen en berichten over ongewenst gedrag. Gewenst gedrag wordt soms benoemd, maar lang niet altijd. Zo gaan de rapporten Berlo-2, COID-1 en Giebels niet in op wat gewenst gedrag is en ligt de focus uitsluitend op ongewenst gedrag. Kennelijk wordt impliciet verondersteld dat de ontvanger/lezer van het rapport weet wat gewenst gedrag is en hoeft dit niet nader te worden geduïd. De overige rapporten hanteren wel omschrijvingen van gewenst gedrag, die in hoofdlijnen als volgt kunnen worden gekarakteriseerd.

De rapporten Staal, Berlo-1 en Blauw omschrijven gewenst gedrag op een manier die het best is te karakteriseren als het volgen van algemene gedragsregels. Staal refereert aan de defensiebrede Gedragscode en een aantal algemene gedragsregels, zoals: (militaire) discipline, goed onderhouden van het tenue, poetsen van de schoenen, dragen van de baret, groeten van collega's en niet met de handen in de zakken lopen. Ook het rapport-Blauw refereert aan de Gedragscode en een aantal omgangsvormen en gedragsregels. In de rapporten MOD-1, Steenhoven en MOD-2 wordt gewenst gedrag primair gekoppeld aan de geldende Gedragscode Defensie.¹²

12 Ministerie van Defensie, *Aanwijzing SG A/984 Uitvoering van het integriteitsbeleid Defensie*.

De verschillende commissies kijken op dezelfde bestuurskundige top-down-manier naar de geconstateerde problemen in de context van Defensie

De rapporten Berlo-1 en De Veer appelleren naast de defensiebrede Gedragscode ook aan het begrip deugden, dat niet nader wordt toegelicht of gespecificeerd. De kern van de begripsomschrijving van gewenst gedrag is daar waar het wordt omschreven steeds een combinatie van de geldende Gedragscode en niet-gecodificeerde algemene (gedrags)regels. Maar er wordt uiteindelijk niet veel tekst aan besteed.

Alle rapporten bevatten daarentegen uitvoerige beschrijvingen en specificaties van verschillende categorieën van ongewenst gedrag. Naarmate de rapporten van een recentere datum zijn, is er een in de tijd oplopende hoeveelheid beschreven ongewenste gedragstypen. Uitzondering daarop vormt het meest recente rapport-Giebels, waarin het benoemde aantal ongewenste gedragstypen weer enigszins is teruggebracht. In de rapporten MOD-1 en MOD-2 staat het grootste aantal verschillende vormen van ongewenst gedrag. Deze worden echter weer samengevat in drie typen van (vermoedens van) integriteitsschendingen, te weten: (1) ongewenste omgangsvormen; (2) oneigenlijk gebruik van dienstmiddelen en/of overschrijding interne regels; en (3) misdragingen in de privésfeer.

Waar in de eerdere onderzoeksrapporten zoals Staal, Berlo-1, Berlo-2, Blauw, De Veer en COID-1 met name de focus ligt op (sociaal) ongewenste omgangsvormen, hebben de daaropvolgende rapporten meer aandacht voor zakelijk/economisch ongewenste gedragingen, waarvan een groot aantal is te kenschetsen als vormen van misbruik en oneigenlijk gebruik van defensiemiddelen en informatie. Daarnaast verschuift de focus in de loop van de tijd meer naar die vormen van ongewenst gedrag waar de normstelling minder duidelijk is (moreel in plaats van op basis van wet- en regelgeving), bijvoorbeeld onbehoorlijk leiderschap of het scheppen van een angstcultuur. We concluderen dat in de loop van de tijd de behoefte is ontstaan om ongewenst gedrag met steeds meer precisie te omschrijven. Dat geldt voor gewenst gedrag echter nadrukkelijk niet. Gedragsregels worden echter wel duidelijk omschreven. Ook is de reikwijdte van ongewenst gedrag duidelijk vergroot door ook met nadruk zakelijke/economische integriteitsschendingen, interiteitsschendingen in de privésfeer en vormen van ongewenst gedrag met een minder duidelijke normstelling te benoemen.

FOTO RIJKSOVERHEID

Verklarende factoren voor ongewenst gedrag

Ten derde hebben we uit de tien onderzoeksrapporten naar integriteit bij het ministerie van Defensie factoren gedestilleerd die de opstellers van die rapporten gebruiken als verklaring voor het ongewenste gedrag en voor de afhandelingen van ongewenst gedrag. Vier van die verklarende factoren hebben vooral betrekking op tekortkomingen in het besturende systeem. Allereerst gaat het daarbij om de factor '(sociaal) leiderschap'. Centraal daarbij staat het gedrag dat de leidinggevende vertoont, de zogeheten *tone at the top*. Een leidinggevende moet zeggen wat hij of zij doet en doen wat hij of zij zegt. Een tweede factor is 'geïnformeerd zijn'. De leidinggevende dient adequaat op de hoogte te zijn van de regels en de procedures, en van de Gedragscode. Het rapport-Giebels constateert daarbij 'veel en snel wisselende regelingen'. Dat maakt het adequaat op de hoogte zijn en het juist afhandelen van incidenten lastiger. Ten derde zijn de regels en de procedures niet altijd even 'eenduidig en duidelijk' geformuleerd. Dan is het ook lastig om ze als zodanig te interpreteren en toe te passen. Ten vierde wordt er volgens de onderzoeksrapporten op 'incidenten gestuurd'.

Vier volgende factoren zijn gelokaliseerd in de context van het bestuurd systeem. Volgens de onderzoeksrapporten liggen oorzaken in 'de aard van het werk'. Voorts wordt 'cultuur' genoemd (angstcultuur, machocultuur, pestcultuur) als veroorzaker. Ook de 'structuur van de organisatie' is oorzaak van ongewenst gedrag (centralisatie, gelaagdheid van de hiërarchie, bureaucratie). En ten slotte worden 'human resource management'-aspecten naar voren gebracht (verhouding mannen en vrouwen, gebrek aan diversiteit, bevorderingsbeleid en functieroulatie). De laatste factor die wordt onderscheiden in de rapporten koppelt het besturende systeem en het bestuurd systeem. Voor deze factor hebben we gekozen voor de term 'systeem'. Hierbij gaat het om gebreken in het meldings-, rapportage- en afhandelings-systeem.

De negen oorzaken en tien rapporten overziend is het structurele beeld dat ontstaat vrij consistent. Alle oorzaken komen in vrijwel alle rapporten terug. In de keuzes die worden gemaakt om die oorzaken weg te nemen is echter wel een verandering waar te nemen, die gaat van de verbetering van procedures naar een

Past het beeld van de krijger en de strikte commandostructuur nog wel bij de adaptieve krijgsmacht?

verbetering van de cultuur. Enerzijds zou dat kunnen worden opgevat als een sterkte. De verschillende commissies kijken op dezelfde bestuurskundige top-down-manier naar de geconstateerde problemen in de context van Defensie. Anderzijds zou dat ook kunnen worden opgevat als zwakte. Diezelfde bestuurskundige top-down-blik past immers heel goed bij de organisatie waarin de genoemde problematiek is ontstaan. De vraag is daarom: zijn de genoemde verklarende factoren wel de juiste verklarende factoren?

Aanbevelingen uit de onderzoeksrapporten

Op de vierde plaats hebben we de aanbevelingen die in de onderzoeksrapporten worden gedaan om verdere incidenten te voorkomen onder de loep genomen. Als belangrijkste observatie komt daarbij naar voren dat in de rapporten veelal dezelfde problemen worden vastgesteld en een herhaling van aanbevelingen plaatsvindt. Twee voorbeelden hiervan zijn de praktische aanbevelingen omtrent het evalueren en heroverwegen van het functieroulatiesysteem en het inrichten van een professionele integriteitsorganisatie.

Zo beveelt het rapport-Staal bijvoorbeeld aan om het huidige functieroulatiesysteem te evalueren en te heroverwegen. Twaalf jaar later doet de commissie-Giebels dezelfde aanbeveling.

Ditzelfde geldt voor het opzetten van een professionele integriteitsorganisatie. De commissie-Staal benadrukt het belang van een onafhankelijke en deskundige integriteitsorganisatie. De commissie-Giebels op haar beurt adviseert het opzetten van een onafhankelijk en deskundig klachtenloket.

Dit roept de vraag op waarom het Defensie klaarblijkelijk niet lukt om beide aanbevelingen te implementeren. En in het verlengde daarvan of het de organisatie ontbreekt aan lerend vermogen op dat vlak. De commissie-Giebels benoemt deze vragen in de eindbeschouwing van haar rapport, maar onderzoekt niet waarom de eerdere aanbevelingen van haar voorgangers niet zijn opgevolgd en of de maatregelen die Defensie wél heeft genomen enig effect hebben gesorteerd. Zo lijkt het alsof iedere onderzoekscommissie, soms met een iets andere invalshoek, steeds weer opnieuw begint.

Wel constateren we dat, waar de commissie-Staal nog overwegend komt met aanbevelingen die zijn gericht op aanpassingen in beleid en procedures, personele samenstellingen, ontwikkeling en bijscholing, de daaropvolgende rapporten steeds meer ingaan op noodzakelijke cultuurveranderingen. Zo heeft het rapport-Blauw het over 'het kritisch durven zijn naar de eigen interne cultuur' en adviseert het rapport-COVID-1 onder meer om na te denken over een 'herdefiniëring van kameraadschap en de gewenste seksuele mores op de academies'. De commissie-Giebels, ten slotte, komt met de aanbeveling om een cultuur van 'transparantie', 'openheid', 'elkaar durven aanspreken' en 'waardering van diversiteit' te bevorderen. Uit deze ontwikkeling 'van beleid- en procedurele maatregelen' naar 'voorstellen voor gewenste gedragingen en aanpassingen in de cultuur' kan worden geconcludeerd dat integriteitsschendingen naar het idee van de opstellers van de recente rapporten niet alleen terug te dringen zijn door meer regels en procedures in te stellen, maar dat ook een verandering van binnenuit noodzakelijk is. Een heldere verdieping hoe cultuur concreet kan worden aangepast, blijft echter achterwege. Een mogelijke oorzaak hiervoor is dat de meeste rapporten het resultaat

van een generiek onderzoek bevatten, wat vervolgens – logischerwijs – tot generieke aanbevelingen leidt.

Zelfbeeld Defensie

Ten slotte hebben wij gereflecteerd op de invloed van het door Defensie gehuldigde zelfbeeld zoals dat in de rapporten naar voren komt, op de analyse van de integriteitsproblematiek en de aanpak daarvan in de rapporten.

Uit de verschillende rapporten komt een eenduidig zelfbeeld van Defensie naar voren. Terugkerende elementen in zowel de doel- en vraagstelling van onderzoeken als de bevindingen en daaropvolgende aanbevelingen zijn onder meer:

- het voldoen aan en streven naar een hogere morele standaard dan gangbaar in de rest van de samenleving. Dit is terug te voeren op het geweldsmonopolie en het gevoel onder een vergrootglas te liggen, maar is ook verankerd in traditie en cultuur;
- mede daardoor ziet Defensie zichzelf als anders en deels losstaand van de burgersamenleving, wat zich uit in wij-zij-denken. Dit leidt tot een sterke lotsverbondenheid en loyaliteit, maar ook tot geslotenheid en uitsluiting, een ons-kent-ons-mentaliteit en een zwijgcultuur;
- daarnaast wordt het zelfbeeld gekenmerkt door waarden en normen die passen bij het *warrior ethos*, zoals heldhaftigheid, niet-zeuren/*can do*-mentaliteit en broederschap, maar ook machogedrag en militaire weerbaarheid als excuus voor misstanden.¹³

In de onderzoeken komen deze aspecten van het zelfbeeld expliciet naar voren in de factoren die verklaren waarom Defensie gevoelig(er) is voor integriteitsschendingen (zie de paragraaf ‘verklarende factoren voor ongewenst gedrag’ hierboven).

Impliciet – en onbedoeld – zien wij het zelfbeeld ook terug in de doel- en vraagstelling van de rapporten en in de gehanteerde methodologie en de aanbevelingen en het daaropvolgende gevoerde beleid (dat dan weer in volgende rapporten wordt geëvalueerd). Al in de omschrijving van de doelstelling worden integriteits-

schendingen veelal gezien als incidenten, rotte appels die niet representatief zijn voor de gehele hoge standaard van Defensie. Een deel van de rapporten geeft aan dat de rotte appels binnenkomen doordat jongeren die gerekruteerd worden (tegenwoordig) een lagere moraal hebben. De rapporten dienen bovendien niet alleen een intern doel, maar ook om verantwoording af te leggen aan de buitenwereld (wij-zij), waarbij Defensie onder een vergrootglas ligt (‘de buitenwereld is vijandig gezind’).

De reactie op misstanden is paradoxaal: enerzijds worden misstanden – deels onbewust – ontkend of niet onderkend; het past niet bij het zelfbeeld of bij het beeld dat men wil uitdragen, maar, wanneer misstanden wel worden erkend, wordt er juist hard en formeel opgetreden. De hoge morele standaard zorgt dan aan de ene kant voor het niet onderkennen of erkennen (‘niet zien’) van incidenten en anderzijds voor ‘overijverig’ optreden om de rotte appels te verwijderen. Dit zelfbeeld staat echter wel een structurele aanpak van schendingen in de weg omdat het zien van problemen als een uitwas voorkomt dat het wordt toegekend aan onderliggende structurele en culturele kenmerken van de organisatie die zulk gedrag faciliteren. Bovendien leidt de strenge daadkrachtige aanpak tot een procedurele, formele en juridische kijk op integriteit, die zich uit in het optuigen van een integriteitssysteem met weinig aandacht voor de zachtere kant van integriteit, die onontbeerlijk is voor een effectief integriteitsbeleid, maar minder gemakkelijk en snel te realiseren.

In de rapporten worden aspecten van het zelfbeeld erkend als onderdeel van het probleem. Doordat het tegelijkertijd echter (impliciet) onderdeel is van het uitgangspunt, de methodiek en de aanbevelingen wordt dit zelfbeeld eerder bevestigd en bestendigd door de onderzoeken en het opvolgende beleid dan dat

13 S.L. Gardiner, ‘The Warrior Ethos: Discourse and gender in the United States Army since 9/11’, in: *Journal of War & Culture Studies*, 5, 2012 (3) 371-383; W. von Bredow, ‘The Order of Violence. Norms and Rules of Organized Violence and the Civil-Military Paradox’, in: G. Caforio en M. Nuciari (red.), *Handbook of the Sociology of the Military* (second edition) (Berlijn, Springer, 2018) 97.

De vraag moet worden gesteld of het zelfbeeld van Defensie gestoeld is op de werkelijkheid of vervormd wordt door conservatisme, folklore en de romantiek van de warrior

FOTO MCD, LOUIS MEULSTEE

het ter discussie wordt gesteld als onderdeel van het structurele probleem en daarmee als onderdeel van de oplossing. Om de structurele en culturele oorzaken die ten grondslag liggen aan integriteitsschendingen effectief te begrijpen en te veranderen moet ons inziens daarom ook het zelfbeeld van de organisatie ter discussie worden gesteld.

Zo zou de vraag moeten worden gesteld of het gehuldigde zelfbeeld nog realistisch is, met andere woorden of het past bij hoe de organisatie nu is en bij wat de organisatie aspireert te zijn. Iets prikkelender: is het zelfbeeld gestoeld op de werkelijkheid of wordt het vervormd door conservatisme, folklore en de romantiek van de warrior? Past het beeld van de krijger en de strikte commandostructuur die traditioneel gezien worden als essentieel voor oorlogvoering en omgaan met crisissituaties nog wel bij de adaptieve krijgsmacht?

Conclusie en aanbevelingen

Tot op heden is onderzoek naar integriteit binnen Defensie incidentgedreven. Steeds wordt een momentopname gemaakt van de stand van zaken binnen de organisatie of een onderdeel daarvan. Door een longitudinale aanpak te hanteren, waarbij we de tien onderzoeksrapporten onderzochten die in dertien jaar zijn verschenen, is een zichzelf repeterend patroon blootgelegd in het integriteitsonderzoek en het daarop gestoelde beleid.

In de rapporten worden steeds dezelfde problemen vastgesteld en vindt een herhaling plaats van aanbevelingen. Daarnaast volhardt Defensie in een aanpak die sterk steunt op het stellen en handhaven van normen en regels, de zogeheten *rule-based*-visie op integriteit. In de onderzochte periode wordt vooral gericht op het verbeteren, verduidelijken en aanvullen van

normen en regels, alsook de afwijkingen daarvan (en meldingen/rapportages daarover) die als ongewenst worden bestempeld. Dit in tegenstelling tot een meer *principle-based*-georiënteerde visie op integriteit. De *principle-based*-oriëntatie wordt in de literatuur gepropageerd omdat het de *commitment* en motivatie om gewenst gedrag te vertonen vergroot, de meldingsbereidheid doet toenemen en het aantal schendingen juist zou verminderen.¹⁴ Het vasthouden aan een *rule-based*-aanpak wordt geïllustreerd door de eenzijdige nadruk die de rapporten leggen op preventie. Ongewenst gedrag wordt met steeds meer precisie omschreven, terwijl dit voor gewenst gedrag juist nadrukkelijk niet geldt. Ook is de reikwijdte van ongewenst gedrag duidelijk vergroot door ook met nadruk zakelijke/economische integriteitsschendingen, integriteitsschendingen in de privésfeer en vormen van ongewenst gedrag met een minder duidelijke normstelling te benoemen.

De recentere rapporten onderkennen het belang van een *principle-based*-visie. We zien een ontwikkeling van aanbevelingen die zijn gericht op verbetering van beleid- en procedurele maatregelen naar aanbevelingen gericht op cultuurverandering. De opstellers van de recentere rapporten realiseren zich dat ongewenst gedrag niet alleen terug te dringen is door meer regels en procedures in te stellen, maar dat ook een verandering van binnenuit noodzakelijk is. Een heldere verdieping hoe die cultuur concreet kan worden aangepast ontbreekt echter.

Naast een herhaling in de inhoud van het onderzoek en beleid, komt ook een herhaling in de aanpak aan het licht. Alle rapporten kijken op dezelfde bestuurskundige *top-down*-manier naar de geconstateerde problemen in de context van de ‘bijzondere organisatie’ Defensie. Niet verrassend komen de rapporteurs op die manier tot een opsomming van een verzameling van oorzaken die gedurende die dertien jaar constant is gebleven.

Hoe dit patroon te doorbreken? In de eerste plaats verdient het aanbeveling om een betere

balans aan te brengen tussen een *rule-based* en *principle-based*-visie op integriteit. In plaats van nog meer (fijnmazige) regels en normen en betere detectie en meldsystemen moet daartoe ingezet worden op ‘softe’, minder direct meetbare zaken als mentaliteit, cultuur en het vermogen tot (zelf)reflectie en morele besluitvorming. Gelukkig gebeurt dit ook al, bijvoorbeeld in een onderzoek geleid door Eva van Baarle naar *just culture* binnen Defensie.¹⁵

Op de tweede plaats dient hierbij een *bottom-up* in plaats van een *top-down*-aanpak gehanteerd te worden. Dit is een voorwaarde om tot een organisatiebreed, intrinsiek gedragen beleid te komen. Om dit beleid te verankeren suggereren we daarnaast een *bottom-up*-georiënteerde integrale bedrijfskundige analyse van de structuur van de werkorganisaties binnen Defensie, wat tot een fundamenteel andere visie op oorzaken voor integriteit en integriteitsschendingen bij de organisatie leidt.¹⁶

Ten slotte is het van cruciaal belang om te reflecteren op het zelfbeeld. Het huidige zelfbeeld van Defensie zoals dat in de onderzoeksrapporten naar voren komt, heeft zowel de onderzoeken als het vervolg daarop op verschillende manieren beïnvloed. Enerzijds draagt het zelfbeeld bij tot een vernauwing van de blik op de problematiek en de dieperliggende (structurele) kenmerken daarvan. Anderzijds staat het een effectieve aanpak van de structurele en culturele aspecten die ten grondslag liggen aan de problematiek in de weg. Het verdient dan ook de aanbeveling om kritisch op het zelfbeeld te reflecteren en de invloed van het zelfbeeld te verdisconteren in toekomstig onderzoek en beleid. ■

- 14 B.H. Geddes, ‘Integrity or Compliance Based Ethics: Which Is Better for Today’s Business?’, in: *Open Journal of Business and Management*, 5, 2017 (3) 420-429; Paine, ‘Managing for organizational integrity’.
- 15 E. van Baarle en M. Blom-Terhell, ‘The roof, the roof, the roof is on fire’. Normen en normvervaging in militaire organisaties’, in: Desirée Verweij (red.), *Ethiek en de militaire praktijk* (Amsterdam, Boom, 2020) 46-67.
- 16 D. Vriens, J. Achterbergh en L. Gulpers, ‘Virtuous Structures’, in: *Journal of Business Ethics*, 150, 2016 (3) 671-690.

Special operations (forces) explained

On the nature of Western special operations and the forces that conduct them

Funs Titulaer*

During the last two decades the operational environment for Western armed forces has been dominated by the global war on terror and irregular warfare.¹ Both modes of conflict are strongly associated with unorthodox units and tactics resulting in special operations forces occupying, or at least sharing, the main stage.² Despite their recent prominence, there remains a limited grasp on the conceptual nature of special operations and the associated forces.³ Because such a limited grasp invites misuse of special operations forces by policy makers and military commanders, a thorough conceptual exploration of special operations is warranted.

This article is divided in four parts. Firstly, a brief history of Western special operations is presented focussing on trends to highlight the various manifestations, or characteristics, of special operations in recent history. Secondly, contemporary definitions found within doctrinal and academic literature on special operations are analysed. Thirdly, the special operations value proposition is studied by examining theory on the nature of special operations in conjunction with its strategic-value ratio. Lastly, the discussed elements will be used to synthesise an enduring theory of special operations grounded in its timeless nature and thus distinct from contextual manifestations. This theory is meant to act as a guideline for Western special operations and the forces associated with them.⁴

A short history (of modern Western special operations)⁵

The contemporarily prevailing understanding of special operations and its forces is rooted within World War II.⁶ This does not imply that there were no special operations or forces conducting them before this time. Warfare has been a staple of human society and as such, unorthodox or special modes of warfare have been around for ages.⁷ Current Western special operations organisations, however, mostly trace their history to units created during World War II. Most prominent amongst these units were the (British) Commandos, the Special Air Service, the Rangers, the First Special Service Force, the Jedburghs, the Special Operations Executive, and the Office of Strategic Services Special Operations (OSS-SO) in the European theatre and the Marine Raiders, Navy Frogmen, and OSS – SO in the Pacific theatre.⁸ British Prime Minister Winston Churchill was a strong proponent of special operations hoping they would ‘set

U.S. Marines with 1st Marine Raider Battalion, Marine Raider Regiment, Marine Corps Forces Special Operations Command, await departure during an exercise near Yuma, Arizona

PHOTO U.S. MARINE CORPS, CLARE J. SHAFFER

- * The author is a research fellow attached to the Faculty of Military Sciences of the Netherlands Defence Academy and a scientific advisor to the Netherlands Special Operations Command. In his research he focusses on special operations, counterinsurgency, and state building. The author wishes to thank his co-authors Martijn and Willem from the Royal Netherlands Army SOF unit Korps Commandotroepen for their invaluable input.
- 1 There is much confusion and no uniformity regarding the use of terms such as conventional, unconventional, regular, and irregular in relation to warfare. Conventional is strongly associated with not using weapons of mass destruction whilst unconventional is connected to supporting an insurgency. Irregular is both used to describe conflicts that revolve around the support of the population contrasting it with state-on-state traditional warfare but also used to describe all actions undertaken by non-regular forces. However, within doctrinal and scholarly special operations writings much use is made of terms such as conventional and regular to highlight the contrast with special. It is because of the mentioned specific association with these terms that in this article no use will be made of conventional and regular as a contrasting adjective to special. Instead, this article makes use of the terms normal operations and normal operations forces.
 - 2 Jessica Glick Turnley, Kobi Michael, and Eyal Ben-Ari, eds., *Special Operations Forces in the 21st Century: Perspectives from the Social Sciences*, Cass Military Studies (New York, Routledge, 2018) 15–16; James Warren, ‘Special Ops Rule in War on Terror’, July 12, 2017. See: <https://www.thedailybeast.com/special-ops-rule-in-war-on-terror>; Funs Titulaer and Martijn Kitzen, ‘The Population-Centric Turn in Special Operations: A Possible Way Ahead for SOF Informed by a Cross-Disciplinary Analysis of State-Building Interventions’, in: *Special Operations Journal* 6 (2020) (1) 35–36.
 - 3 Christopher Marsh, James D. Kiras, and Patricia J. Blocksome, eds., *Special Operations: Out of the Shadows* (Boulder, Colorado, Lynne Rienner Publishers, Inc, 2019) 3; Turnley, Michael, and Ben-Ari, *Special Operations Forces in the 21st Century*, 15.
 - 4 The author wishes to emphasize that when discussing special operations forces he is not referring to specific units. Within the context of this paper special operations forces are simply the forces conducting special operations.
 - 5 For this paper, the concept of special operations is considered inherently military in nature presupposing that Western military operations are conducted within the responsibility and authority of a generic Western ministry of Defence. This paper furthermore assumes that the execution is predominantly being done by military forces and supported by civilians.
 - 6 Turnley, Michael, and Ben-Ari, *Special Operations Forces in the 21st Century*, 16; Mark Moyer, *Oppose Any Foe: The Rise of America’s Special Operations Forces*, First edition (New York: Basic Books, 2017) 1–96; John Arquilla, ed., *From Troy to Entebbe: Special Operations in Ancient and Modern Times* (Lanham, Maryland, University Press of America, 1996) ix.
 - 7 Examples are the assassination of King Baldwin in 1192 by Nizari assassins, the operations conducted by Rogers’ Rangers during the Seven Years’ War in the 18th century, the raiding exploits of Thomas ‘The Sea Wolf’ Cochrane during the Napoleonic Wars, and the activities of T.E. Lawrence throughout the Arab Revolt against the Ottoman Empire in the early 20th century. Arquilla, *From Troy to Entebbe*; Yuval Noah Harari, *Special Operations in the Age of Chivalry, 1100-1550* (The Boydell Press, 2009).
 - 8 Moyer, *Oppose Any Foe*, 1–96; Hans van de Wall and Rien Stegman, *Commando: Achnacarry 1942 - Roosendaal 2014 : historie en opleiding van Nederlandse commando’s* (Roosendaal, 2014) 21–94; James D. Kiras, *Special Operations and Strategy from World War II to the War on Terrorism* (New York, Routledge, 2006) 35–111; Arquilla, *From Troy to Entebbe*, 195–254; Jelle Hooiveld, *Operatie Jedburgh: Geheime Geallieerde Missies in Nederland 1944-1945* (Amsterdam, Boom, 2014); Eliot A. Cohen, *The Big Stick: The Limits of Soft Power & the Necessity of Military Force* (New York, Basic Books, 2016) 75.

Europe ablaze' through conducting large raids and organising resistance forces behind enemy lines. By frustrating Axis Powers in this way, he sought to reclaim some initiative. Especially when the Allies were on their backfoot during the early 1940s, designing units for this goal was considered a low-cost and therefore attractive option.⁹

At the American side, President Franklin D. Roosevelt was similarly enthusiastic about what special operations were purportedly able to achieve with relatively few means. He was mostly inspired by his son who was a captain at that time and had convinced his father about the need to create special units, much to the chagrin of senior normal operations forces commanders.¹⁰ Such commanders were wary of creating special units because they tended to siphon away capable personnel.¹¹ This results in the most common grievance of normal operations forces against special operations forces: the notion that the draining of good personnel to special operations forces creates more pains than gains on the whole.¹² The argument here is that the strategic gains that special operations forces can achieve do not

weigh up against the loss in strategic gains consequential to normal operations forces losing good personnel. Historical analysis has shown that this claim is not without merit.¹³ There were multiple reasons for this lack of special operations efficacy during World War II, ranging from poor choices by commanding officers who lacked understanding of the strengths and weaknesses of special operations forces to the fact that the war itself, especially during the second half, was ill suited for small and lightly armed elements.¹⁴

Following World War II, most of the special operations forces units conceived and stood up during this conflict were disbanded. Firstly, because there was no peacetime task for them and secondly, because they were not institutionalised within the armed forces. Consequently, when they lost political support because of a lack of interest in their capabilities, normal operations forces quickly ensured special operations forces were put in obscurity, assimilated, or filtered out of the system.¹⁵

The post-World War II wars of decolonization provided the conditions for a resurgence of special operations forces. This wave of decolonization, combined with the Communist strategy of globally supporting armed insurgencies, resulted in Western powers getting increasingly involved in irregular warfare. A type of warfare very distinct from the traditional form waged during World War II.¹⁶ The Western legacy force of World War II, especially with regard to the US, was very much organised towards a traditional conflict and therefore had a limited capability and capacity for conducting irregular warfare.¹⁷ As a consequence, special operations forces units were once again stood up or moved into prominence, usually not to organize resistance forces or act as raiding parties but to conduct counterinsurgency operations. Examples of this are the British Special Air Service in Malaya and Oman, the American Special Forces in Vietnam, and the Dutch Depot Speciale Troepen in Indonesia.¹⁸ The results varied. In conflicts where there was a sound overall strategy integrating military and civilian efforts towards a clearly defined end

9 Moyer, *Oppose Any Foe*, 80; Arquilla, *From Troy to Entebbe*, 195; Wall and Stegman, *Commando*, 47–51.

10 Moyer, *Oppose Any Foe*, 42.

11 Bernd Horn, "'Love 'Em or Hate 'em": Learning to Live with Elites', in: *Canadian Military Journal* 8 (2007) (4).

12 Wall and Stegman, *Commando*, 47.

13 Moyer, *Oppose Any Foe*, 38–39, 61–62, 283; Wall and Stegman, *Commando*, 92–93.

14 Arquilla, *From Troy to Entebbe*, xxii–xxiii; Moyer, *Oppose Any Foe*, 38–39; Kiras, *Special Operations and Strategy from World War II to the War on Terrorism*, 116; Turnley, Michael, and Ben-Ari, *Special Operations Forces in the 21st Century*, 16.

15 Moyer, *Oppose Any Foe*, xvi–xx; Marsh, Kiras, and Blocksom, *Special Operations*, 1; Turnley, Michael, and Ben-Ari, *Special Operations Forces in the 21st Century*, 16–17; Richard Rubright, *A Unified Theory for Special Operations*, JSOU Report 17–1, 2017, 16.

16 Turnley, Michael, and Ben-Ari, *Special Operations Forces in the 21st Century*, 17–18; Marsh, Kiras, and Blocksom, *Special Operations*, 1–2.

17 John A. Nagl, *Learning to Eat Soup with a Knife: Counterinsurgency Lessons from Malaya and Vietnam*, Paperback ed (Chicago, University of Chicago Press, 2005) 48–50; Turnley, Michael, and Ben-Ari, *Special Operations Forces in the 21st Century*, 17.

18 Robert Grainger Ker Thompson, *Defeating Communist Insurgency: Experiences from Malaya and Vietnam*, Studies in International Security, no. 10 (London, Chatto & Windus, 1966); Nagl, *Learning to Eat Soup with a Knife*; Wall and Stegman, *Commando*, 131–72; Major General Tony Jeapes, *SAS: Secret War: Operation Storm in the Middle East*, 2016; Bauke Geersing, *Kapitein Raymond Westerling en de Zuid-Celebes-Affaire (1946-1947): Mythe en Werkelijkheid. Een Markante Periode uit de Geschiedenis van Nederlands-Indië* (Soesterberg, Aspekt, 2019).

Dutch infantry in the Dutch East Indies in 1948. As Western powers were increasingly getting involved in irregular warfare, the post-World War II wars of decolonization provided the conditions for a resurgence of special operations forces

PHOTO BEELDBANK NIMH

state, the tactical application of special operations forces effectively contributed to the strategic goal. Noteworthy instances of this are the British campaigns in Malaya and Oman during the 1950s and 1970s.¹⁹ Less successful efforts can be found in Algeria and Vietnam.²⁰

The subsequent Vietnam-hangover in the US had a strong influence on Western military thinking onwards resulting in counterinsurgency going into obscurity. Consequentially, normal operations forces concentrated on concepts such as Active Defense and AirLand Battle.²¹ Special operations forces had a limited role to play in the major combat operations associated with these concepts and therefore eagerly stepped in when the next gap in military force presented itself: hostage-taking terrorism.²² During the 1970s and 1980s, Islamic, Socialist and other forms of terroristic violence emerged. Examples are the Munich massacre during the Olympic Games of 1972, the takeover of an Air France jet with the goal of acquiring Israeli hostages in 1976, the hijacking of a train in the Netherlands in 1977, and the occupation of the Iranian Embassy in

London in 1980. As a result, new special units focussing on counterterrorism and hostage release operations were stood up within the armed forces and police organisations.²³

During the 1980s and 1990s, Western special operations forces were not deployed regularly. There were exceptions such as the British in the Falklands (1982), the Americans in Granada (1983) and Somalia (1993), and the Dutch in Bosnia (1995), but it was relatively calm compared to the ensuing craze following the terrorist attacks of September 11, 2001. The

- 19 Thompson, *Defeating Communist Insurgency*; Jeapes, SAS; Laurens Degenaar, 'The Omani Model: The Model on How to Defeat Twenty-First Century Insurgencies?', in: *Militaire Spectator* 187 (2018) (6).
- 20 Robert Komer, *Bureaucracy Does Its Thing: Institutional Constraints on U.S.-GVN Performance in Vietnam* (Santa Monica, CA, RAND Corporation, 1972); David Galula and John A. Nagl, *Counterinsurgency Warfare: Theory and Practice*, PSI Classics of the Counterinsurgency Era (Westport, CT, Praeger Security International, 2006).
- 21 David H. Ucko, *The New Counterinsurgency Era: Transforming the U.S. Military for Modern Wars* (Washington, D.C., Georgetown University Press, 2009) chapters 2–3.
- 22 Turnley, Michael, and Ben-Ari, *Special Operations Forces in the 21st Century*, 18–19.
- 23 Moyar, *Oppose Any Foe*, 157–60; Turnley, Michael, and Ben-Ari, *Special Operations Forces in the 21st Century*, 18–19.

Norwegian special forces stand ready alongside a Lithuanian army machine gunner on a deserted street corner in Daugavpils, Latvia. A noteworthy side effect of the commitment of Western special operations forces to Afghanistan and Iraq is that cooperation between NATO special operations forces increased

world of Western special operations forces was turned upside down in Afghanistan and Iraq. First, US special operations forces played a major role in the ousting of the Taliban from large sections of Afghanistan by working with local

resistance organisations and providing them access to Air Power.²⁴

The role of special operations forces during the invasion of Iraq in 2003 was more limited and like Desert Storm in the early 1990s mainly confined to small-scale raids, reconnaissance, and deception operations.²⁵ Following the major-combat phases, it became clear that the US-led coalitions were not able to effectively fill the power vacuums created by the ousting of the Baathists in Iraq and the Taliban in Afghanistan. Consequently, and notwithstanding strong resistance from some elements within the armed forces, counterinsurgency was back in the spotlight.²⁶ Fundamental to the operational counterinsurgency approach was the notion that irreconcilable insurgents, or terrorists, needed to be targeted through discriminate counterterrorism tactics.²⁷ This counterterrorism effort was a capability gap that Western special operations forces readily filled.²⁸ Moreover,

24 Henry A. Crumpton, *Art of Intelligence: Lessons from a Life in the CIA's Clandestine Service* (Penguin Group, 2013) chapters. 9–10; Doug Stanton, *Horse Soldiers: The Extraordinary Story of a Band of U.S. Soldiers Who Rode to Victory in Afghanistan* (Scribner, 2010); Moyar, *Oppose Any Foe*, 221–56.

25 Pete Blaber, *The Mission, the Men, and Me: Lessons from a Former Delta Force Commander* (Berkley Caliber, 2017) 1–13; Moyar, *Oppose Any Foe*, 256–63; Sean Naylor, *Relentless Strike: The Secret History of Joint Special Operations Command*, First edition (New York, St. Martin's Press, 2015) 199–223.

26 Thomas E. Ricks, *Fiasco: The American Military Adventure in Iraq* (New York, Penguin Books, 2007); Ucko, *The New Counterinsurgency Era*; Cohen, *The Big Stick*, 31–61; Thomas G. Mahnken and Thomas A. Keaney, eds., *War in Iraq: Planning and Execution, Strategy and History 21* (London, Routledge, 2007), 129–44.

27 David Kilcullen, 'The State of a Controversial Art', in: *The Routledge Handbook of Insurgency and Counterinsurgency*, ed. Paul B. Rich and Isabelle Duyvesteyn, Routledge Handbooks (London, Routledge, 2014) 140–43.

28 Moyar, *Oppose Any Foe*, 270–71; U.S. Special Operations Command, 'The Operating Concept 2030', February 7, 2020, 22.

special operations forces deployments provided a politically welcome instrument as they signalled a forceful attitude and response, required a low level of personnel and material commitment relative to normal operations forces, and were accompanied by a level of discreteness and secrecy that mitigated potential negative media responses.²⁹

A noteworthy side effect of the commitment of Western special operations forces to Afghanistan and Iraq is that due to their aligned interests an increase in cooperation between NATO special operations forces was facilitated.³⁰ Consequently, the NATO Special Operations Headquarters was created. A multi-national organisation attached to, but not part of, NATO which concerns itself with matters of training, education, doctrine, and concepts of special operations. For years these topics were primarily addressed within the context of the global war on terror and the conflicts in Afghanistan and Iraq. Because of the US dominance therein, their counterterrorism-heavy tactical perspective on special operations and its forces became normative within Western special operations thinking as a whole.³¹ However, as a result of Russian President Vladimir Putin's Munich speech of 2007, a progressively waning Western interest in the counterinsurgency campaigns fought in Afghanistan and Iraq, Russian military action (e.g. in Georgia in 2008 and in Crimea in 2014), and Chinese activities in the South-China Sea, inter-state strategic competition once again became the centre of attention. Consequently, Western special operations forces have been assessing what this shift from counterterrorism and counterinsurgency towards inter-state strategic competition means for Western special operations, both from a NATO and national perspective.³²

What are special operations?

In doctrinal and scholarly literature, numerous definitions of special operations can be found. The most influential doctrinal writing regarding Western special operations is the NATO Allied Joint Doctrine for Special Operations AJP-3.5(B).

It states that special operations are '[m]ilitary activities conducted by specially designated, organised, selected, trained, and equipped forces using unconventional techniques and modes of employment. These activities may be conducted across the full range of military operations, to help achieve the desired end-state. Politico-military considerations may require clandestine or covert techniques and the acceptance of a degree of political or military risk not associated with operations by conventional forces. Special operations deliver strategic or operational-level results or are executed where significant political risk exists'.³³

- 29 Moyar, *Oppose Any Foe*, 344–45; Harry Yarger, *21st Century SOF: Toward an American Theory of Special Operations*, JSOU Report 13–1, 2013, 34.
- 30 George Dimitriu, Gijs Tuinman, and Martijn van der Vorm, 'Formative Years: Military Adaptation of Dutch Special Operations Forces in Afghanistan', in: *Special Operations Journal* 2 (2016) (2) 162–63.
- 31 Of particular interest with regard to the recent all-encompassing focus on counterterrorism tactics is the fact that the currently largest Western SOF entity, the U.S. Army Special Forces ('Green Berets'), was initially part of the Psychological Warfare Center. These roots are still visible considering Psy Ops and Civil Affairs personnel are an integral part of the current U.S. Army Special Forces units. As such, this SOF entity represents a distinct conceptual branch within Western special operations thinking which can be contrasted with the branch primarily geared towards tactics associated with 'counterterror, quick strike, and rescue'. Currently, these branches are mostly known as Special Warfare and Surgical Strike and there is an ongoing discussion whether or not they should be conceptually and organizationally linked. See for example the work on this topic by Sam Sarkesian in the 1980s and Charles Cleveland and Chris Marsh in the 2010s.
- 32 The most dominant concepts for Western special operations in the near future currently centre around a continuous but declining focus on counterterrorism, operations in support of a joint force commander during major combat operations, and a strong commitment to operations in Competition Short of Armed Conflict/The Gray Zone. Marsh, Kiras, and Blocksome, *Special Operations*, 183–97; Moyar, *Oppose Any Foe*, 327–45; Turnley, Michael, and Ben-Ari, *Special Operations Forces in the 21st Century*, 285–98; Sean McFate, *Seven New Rules of War: Victory in the Age of Durable Disorder* (Place of publication not identified, Michael Joseph Ltd, 2019), 244–51; U.S. Special Operations Command, 'White Paper: The Gray Zone', September 9, 2015. See: <https://info.publicintelligence.net/USSOCOM-GrayZones.pdf>; U.S. Special Operations Command, 'Special Operations Forces Operating Concept', February 1, 2016. See: https://nsiteam.com/social/wp-content/uploads/2017/01/SOF-Operating-Concept-v1-0_020116-Final.pdf; Mark Urban, 'UK's Special Forces Set for New Russia Mission', *BBC*, June 13, 2019. See: <https://www.bbc.com/news/uk-48624982>; Todd South, 'Less Door Kicking, More Partner Building for Special Operations in "Great Power Competition"', *Military Times*, April 10, 2019. See: <https://www.militarytimes.com/news/your-military/2019/04/10/less-door-kicking-more-partner-building-for-special-operations-in-great-power-competition/>; Liam Walpole, 'We Need To Talk About the UK's New Special Operations Concept', September 30, 2019. See: <https://www.oxfordresearchgroup.org.uk/blog/we-need-to-talk-about-the-uks-new-special-operations-concept>.
- 33 NATO, *Allied Joint Doctrine for Special Operations AJP-3.5(B)* (NATO Standardization Agency, n.d.) 1–1.

Special operations are distinctively different from regular warfare, not a subcategory of it

The second-most influential doctrinal definition is found in the U.S. Joint Publication 3-05 Special Operations. It explains that '[s]pecial operations require unique modes of employment, tactics, techniques, procedures, and equipment. They are often conducted in hostile, denied, or politically and/or diplomatically sensitive environments, and are characterized by one or more of the following: time-sensitivity, clandestine or covert nature, low visibility, work

with or through indigenous forces, greater requirements for regional orientation and cultural expertise, and a higher degree of risk. Special operations provide joint force commanders (JFCs) and chiefs of mission with discrete, precise, and scalable options that can be synchronized with activities of other interagency partners to achieve United States Government (USG) objectives'.³⁴

Owing to the relatively small academic community and the classified nature of most conceptual documents related to special operations, these two openly available doctrinal documents play a very prominent role within both the public debate and the one taking place behind closed doors.

Contained within the doctrinal definitions discussed above there are several common denominators. Firstly, there is the notion that special operations are conducted by forces specially selected, trained, equipped, and organized, and which use special ways to achieve their goals. Added to this, it is emphasized through the use of terms such as clandestine, covert, and low visibility that special operations can have an element of secrecy attached to them.³⁵ Thirdly, there is the assertion that special operations are generally characterized by a heightened amount of political (or diplomatic) and military risk. Lastly, it is explained that special operations are geared to achieve direct operational or strategic effects. Together, the above-mentioned four elements arguably form the basic conceptual building blocks of Western special operations doctrine.³⁶

The small academic special operations community centres around scholars attached to the U.S. Joint Special Operations University (JSOU), U.S. Naval Postgraduate School (NPS), and other US military-academic institutions. The notable exception in this regard is the influential strategic-studies scholar Colin S. Gray. In *Explorations in Strategy*, a book originally published in 1996, Gray extensively discusses the nature and definition of special operations. He explains that 'the heart of the matter [is] that special operations are operations that regular

34 U.S. Department of Defense, 'Joint Publication 3-05 Special Operations', July 16, 2014, ix.

35 Clandestine entails that the action is secret. Covert means that the sponsor of the action is secret. Low visibility operations are operations that do not meet the threshold of clandestine or covert but still warrant secrecy. See NATO Term and JP 3-05 Special Operations (2014).

36 Interestingly, Dutch legal policy has its own distinct definition of special operations. A definition that is often overlooked domestically and somewhat differs from the doctrinal point of view. In a procedure regarding the obligation to inform the parliament of peace- and security operations, the Dutch government in 2000 chose to postulate a definition of operations for which it was deemed not prudent to inform the parliament before deployment: special operations (Kamerstukken II 26 800-X Nr. 46). The definition itself is reminiscent of the doctrinal ones described in the above with three pertinent exceptions. It firstly stresses the need for strict secrecy. So, whereas in NATO and US doctrine secrecy is optional and the degree of it dependant on the context, the Dutch definition is decidedly more narrow. The second noteworthy point is the fact that the Dutch definition underscores the strenuous physical efforts associated with special operations, thereby limiting its scope. The third and arguably most important difference is the fact that the Dutch definition and the tasks described within it (e.g. detention operations, raids, intelligence collection, and evacuation operations) is considered exhaustive (Kamerstukken II, 27 400-X Nr. 29). As a consequence, this definition is strongly connected to the context of the time when it was drafted. Considering the ever-evolving security context a periodic reassessment might be considered warranted.

forces cannot perform, and special operations forces are selected, equipped, and trained to do what regular forces cannot do. To restate the point from a different perspective, special operations lie beyond the bounds of routine tasks in war'.³⁷ He furthermore states that 'special operations are distinctively different from regular warfare, not a subcategory of it. Organizational and tactical historical analysis of special operations has revealed a set of conditions for success that vary considerably from those for success in regular operations'.³⁸ A similar point of view is found in work by NPS professor John Arquilla who tells us that special operations should be conceived 'as that class of military (or paramilitary) actions that fall

outside the realm of conventional warfare during their respective time periods'.³⁹ Robert Spulak, an academic attached to JSOU, argues in the same direction when he states that special operations are operations that cannot be performed by normal operations forces without generating unacceptable risks.⁴⁰ James Kiras, a professor from the U.S. Air University who did extensive research into the strategic value of special operations, takes a different approach

37 Colin S. Gray, *Explorations in Strategy* (Westport, CT, Praeger, 1998), 149.

38 Gray, 150; Yarger, *21st Century SOF: Toward an American Theory of Special Operations*, 43.

39 Arquilla, *From Troy to Entebbe*, xv-xvi.

40 Robert Spulak, 'A Theory of special operations: The Origin, Qualities, and Use of special operations forces', JSOU Report 07-7, October 2007, 21.

Special Operations Surgical Team candidates participate in a medical scenario during an assessment and selection process

PHOTO U.S. AIR FORCE, GERALD WILLIS

with regard to a definition by focussing less on the inability of normal operations forces.⁴¹ He explains that special operations are ‘unconventional actions against enemy vulnerabilities in a sustained campaign, undertaken by specially designed units special operations forces, to enable military or other governmental operations and/or resolve economically politico-military problems at the operational or strategic level that are difficult or impossible to accomplish with military or other governmental forces alone’.⁴²

Comparing the doctrinal perspective and its building blocks to the scholarly approach it becomes obvious that the latter focusses less on the characteristics of special operations and more on the distinct value of special operations in relation to normal operations. The scholarly perspective is thus centred around a negative definition contrary to the predominantly positive explanation found within doctrine.⁴³ As such, it essentially presents special operations and its forces as an inherently complementary concept designed to partially fill the void of military force left unfulfilled by normal operations forces.⁴⁴

The enduring value proposition of special operations (forces)

As discussed above, the scholarly perspective suggests that special operations are partially able to fill the void of military force unfulfilled by normal operations. The building blocks distilled from doctrine describe characteristics associated with such special operations and thereby the void itself. Because doctrine is principally a codification of past experiences, best practices, and current thinking within an organization, this description of the void has a strong link with time, space, and the contemporary perspective of the organization writing the doctrine. It thus describes the character of special operations and thereby the void of military force in relation to a specific context, but not its enduring nature.

This observation is supported by the diversity of special operations discussed in the first part of this article and which came to be as a result of the constantly changing security context during the previous seven decades.⁴⁵ This constantly changing security context leads to new military risks and opportunities which keep presenting themselves. Military force as produced by normal operations forces aims to mitigate those risks and exploit the opportunities by adapting, but in reality will always be lagging.⁴⁶ As a consequence, the void of military force and thus the potential source of special operations is in a constant flux.

Defining a value proposition or strategic theory to fit this flux is one of the key discussions ongoing within special operations forces academia. Is there already a complete theory of special operations and, if not, should there be one?⁴⁷ Kiras argues that the history of special operations has been and will remain so diverse it is unwanted to create a comprehensive theory, because it will most probably have a very limited shelf life.⁴⁸ Nevertheless, some have tried to create such an overarching strategic theory and define the enduring value proposition of special operations. A number of these theories of special operations claim general applicability but have only succeeded in partially covering the con-

41 Kiras, *Special operations and Strategy from World War II to the War on Terrorism*.

42 Marsh, Kiras, and Blocksome, *Special Operations*, 21. It is interesting to note that Kiras, in the definition previously posited in his study of special operations and strategy published in 2006, tells us that special operations enable and support conventional forces and their operations. In the more recent definition, he has broadened his scope to other governmental forces thereby opening the conceptual door towards interdepartmental cooperation by special operations forces. Thirteen years of insights gained through academic research and working as a senior policy advisor in the U.S. Department of Defense apparently resulted in this updated perspective.

43 Tom Searle, *Outside the Box: A New General Theory of Special Operations*, JSOU Report 17-4, 2017, 55.

44 Turnley, Michael, and Ben-Ari, *Special Operations Forces in the 21st Century*, 16; MARSOC, ‘MARSOF 2030: A Strategic Vision for the Future’, March 2018, 2; Rubright, *A Unified Theory for Special Operations*, 39.

45 It is important to note that this diversity is even greater than what is shown in this article. As a consequence of special operations often having a secret character, we are unable to discuss the bulk of these operations in publicly available research.

46 Theo Farrell, ‘Military Adaptation and Organisational Convergence in War: Insurgents and International Forces in Afghanistan’, in: *Journal of Strategic Studies*, May 25, 2020, 1; Nagl, *Learning to Eat Soup with a Knife*; Henk Geveke, ‘Klaar zijn voor Hyperwar: Transformatiestrategie voor Defensie in de “Samenleving 5.0”’, in: *Militaire Spectator* 188 (2019) (12) 580-95.

47 Marsh, Kiras, and Blocksome, *Special Operations*, 11-46.

48 *Ibidem*, 21-26.

ceptual realm of special operations by focussing on a type of special operation or a specific country (e.g. Direct Action and the US).⁴⁹ Others have been following the instrumental example set by many land-, sea-, and airpower thinkers and used theory in the form of white papers and operational concepts to promote institutions.⁵⁰ Finally, there is also theory, such as the one promulgated by Richard Rubright, which provides food for thought but lacks practical applicability thereby serving little purpose beyond explicating a broad conceptual umbrella.⁵¹ Of particular interest however are the theories proposed by Robert Spulak and Tom Searle, theories that are both relatively simple and practical yet conceptually overarching and enduring.⁵²

Spulak's theory centres around the supposed unique ability of special operations forces to distinctly deal with an enduring aspect of war: Clausewitzian Friction. The concept of friction as used by Spulak is taken from a paper by Barry Watts. In this paper, Watts analysed and revised Clausewitz's concept of friction.⁵³ Following the argument made by Clausewitz that friction is the difference between real and theoretical war, he proposes three primary sources of this friction:

- constraints imposed by human physical and cognitive limits;
- informational uncertainties and unforeseeable difference stemming from the spatial-temporal dispersion of information in the external environment, military organizations, and the brains of individual participants;
- the structural nonlinearity of combat processes.⁵⁴

According to Watts, these sources of friction can be mitigated by lubricants, such as technological developments, but cannot be eliminated.⁵⁵ They are enduring characteristics of war and thus part of its nature. Spulak in turn simplifies these enduring sources of friction as 1) war is hell, 2) we cannot know what is out there, and 3) we cannot predict what will happen.⁵⁶ The point he makes subsequently, and which forms the central idea fundamental to his theory, is the notion that the intense selection and self-

Special operations forces can mitigate the sources of friction in a way that is structurally impossible for normal operations forces

selection associated with special operations forces leads to an entity that can mitigate the enduring sources of friction in a way that is structurally impossible for normal operations forces. Due to the tasks normal operations forces have – such as major combat engagements and operating in potentially vast territory – and the means that are available to them with regard to personnel and material, normal operations forces are required to organize themselves in a specific way with regard to mass and culture, thereby inheriting certain institutional

49 William H. McRaven, *Spec Ops: Case Studies in Special Operations Warfare: Theory and Practice* (New York, Ballantine Books, Random House Publishing Group, 1996); Marsh, Kiras, and Blocksome, *Special Operations*, 35–46; William Harris, 'Special Operations, Irregular Warfare, and Operational Art: A Theory of Special Operations', 2013; Yarger, *21st Century SOF: Toward an American Theory of Special Operations*; Hy S. Rothstein, *Afghanistan and the Troubled Future of Unconventional Warfare* (Annapolis, Maryland, Naval Institute Press, 2006).

50 Marsh, Kiras, and Blocksome, *Special Operations*, 14–21; Gray, *Explorations in Strategy*, 58–59; Rubright, *A Unified Theory for Special Operations*, 21; Nathan K. Finney and U.S. Army Combined Arms Center, eds., *On Strategy: A Primer* (Fort Leavenworth, Kansas, Combat Studies Institute Press, U.S. Army Combined Arms Center, 2020) 40, 55.

51 Rubright, *A Unified Theory for Special Operations*.

52 Spulak, 'A Theory of Special Operations'.

53 Barry Watts, 'Clausewitzian Friction and Future War: Revised Edition', National Defense University, 2004.

54 Watts, 76.

55 Ibidem, 78.

56 Spulak, 'A Theory of Special Operations', 19.

The Dutch Korps Commando Troepen trains a special unit of the Afghan police, the ATF-888

constraints.⁵⁷ These constraints result in an organization that can generate a large-scale predictable and reliable output but has a limited capability for flexibility and creativity.⁵⁸ As such, these constraints severely hamper the

ability of normal operations forces to deal with the uncertainty central to Clausewitzian Friction. Special operations forces do not have the same obligation as normal operations forces have and thereby acquire increased freedom with regard to their design.⁵⁹ A design that is characterized by being relatively small compared to the size of the normal operations forces and solely consisting of individuals with a high concentration of certain attributes. He explains that because of the distinct organization and the associated selection and self-selection, special operations forces are:

57 Ibidem, 10–14; Jan Willem Honig, 'The Tyranny of Doctrine and Modern Strategy: Small (and Large) States in a Double Bind', in *Journal of Strategic Studies* 39 (2016) (2) 261–79.

58 T. E. Lawrence, *Seven Pillars of Wisdom*, Dover thrift editions (Mineola, New York, Dover Publications, Inc, 2018) chapter 59; Spulak, 'A Theory of Special Operations', 16–18.

59 Jessica Glicker Turnley, *Cross-Cultural Competence and Small Groups: Why SOF Are the Way SOF Are*, vol. 11–1, JSOU Report, 2011, 55–64; Wall and Stegman, *Commando*, 21.

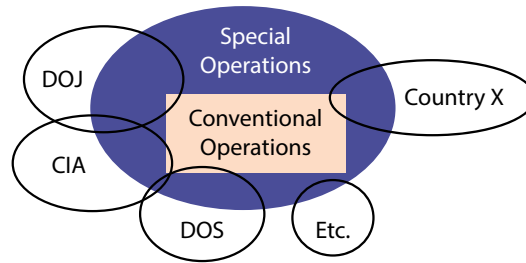

Figure 1 Searle's 'Relationship between conventional operations, special operations, international partners and interagency partners'

previously discussed in a way dissimilar from normal operations forces. Spulak notes that normal operations forces can also be elite warriors or creative or flexible but asserts that the combination of warrior elitism in tandem with creativity and flexibility is what sets special operations forces apart.⁶¹

The second theory that will be discussed in depth is the 'outside-the-box' one promulgated by Tom Searle. In a 2017 paper he came up with a helpful model to describe how normal operations and special operations relate to each other.⁶² A model that can be used to visualize the afore-mentioned void of military force (see Figure 1).⁶³

Searle explains that the ellipse bordering the dark-grey zone represents the responsibility and authority of the U.S. Department of Defense. He states that the ellipse can grow and shrink depending on the context. The same goes for the box of conventional operations.⁶⁴ Searle goes on to tell us that '[t]he large circle contains an enormous variety of activities the military may need to conduct in situations ranging from peaceful cooperation to thermonuclear war. [...] They define conventional operations as operations that the DOD will focus its resources

- elite warriors because they are selected and trained to deal with intense stresses, pressures, and responses of combat;
- flexible because they have a wide range of capabilities within a small group of people;
- creative because they feel less bound to doctrine than normal operations forces and as such are more able to go beyond the orthodox in achieving the wanted results.⁶⁰

As a consequence of possessing this combination of attributes, special operations forces are able to mitigate the three primary sources of friction

60 Spulak, 'A Theory of Special Operations', 19–21; Emily Spencer, *Thinking for Impact* (Ottawa, Canadian Special Operations Forces Command, 2018) chapter 1.

61 Spulak, 'A Theory of Special Operations', 15.

62 Searle, *Outside the Box*.

63 Ibidem, 23.

64 Ibidem, 23–27.

Jedburghs get instructions from a briefing officer in London, circa 1944. Current Western special operations organisations mostly trace their history to units created during World War II, like the Jedburghs

PHOTO U.S. NATIONAL ARCHIVES AND RECORDS ADMINISTRATION

on and put the vast majority of its resources into conventional forces to conduct conventional operations'.⁶⁵ Following this assertion, he concludes that special operations are all those military operations that are not 'purely conventional'.⁶⁶ Within the model by Searle, the area outside the conventional box but inside the mandate of the U.S. DoD is the void of military force unfulfilled by normal operation forces and thus the source of special operations. It is the area that normal operations forces are temporarily or persistently unable to cover because

of their previously discussed institutional constraints.

The notion that special operations forces are tactically able to do something normal operations forces cannot is in itself, however, not enough to claim a part in the military instrument of power. It is when these activities have a sufficient positive strategic effect that the true value proposition of special operations surfaces.⁶⁷ A critical element in determining whether a tactical activity such as a special operation has sufficient positive strategic effect is the investment it requires; a strategic-value ratio juxtaposing costs and gains. A factor that strongly influences the strategic-value ratio of special operations is their so-called economy of

65 Ibidem, 17.

66 Ibidem, 17–18.

67 Rubright, *A Unified Theory for Special Operations*, 21.

force. Based upon his analysis of special operations, Gray reached the conclusion that special operations have two 'master claims': 1) expansion of choice and 2) economy of force.⁶⁸ Expansion of choice relates to providing options to policy makers beyond those offered by normal operations forces. It is about being able to partially fill the void of military force.⁶⁹ According to Gray, economy of force is the primary reason for this expansion of choice and he posits seventeen reasons why special operations can achieve significant results with limited force.⁷⁰ They range from acting as a force multiplier for normal operations forces to being able to surgically deal with strategic problems which would have required large amounts of normal operations forces. Put more succinctly, he argues that special operations can generate a relatively large return on investment by having a disproportionate effect compared to the raw mass in military power and related financial investments they require. This results in a politically palatable strategic-value ratio which makes special operations interesting to the strategic decision-makers.

With regard to the abovementioned strategic-value ratio as the main determinant for the strategic utility of special operations, it is important to realize that the discussed gains can also manifest themselves outside the military realm. This entails that special operations forces could be directed to undertake activities that have no discernible military-strategic effect, or, from a tactical point of view, could have been conducted by normal operations forces. Valid or invalid reasons at the political-strategic level not connected to purely military-strategic thinking but grounded in either grand strategy, senior bureaucratic- or political self-interest may lead to such an outcome.⁷¹ As such, the utility of special operations may look different at the political-strategic level than it does at the military-strategic level. That is not say that the military should limit itself to executing policy without questioning its merits. Tactical thinking is supposed to inform military-strategic thinking, which in turn should inform political-strategic thinking.⁷² The filter of feasibility this process provides ensures a reconciliation of the

desired policy with the possible execution, thereby aligning the two towards a coherent and realistic strategy.⁷³

Consequently, if the tactical level fails to inform the higher levels, then it is partially responsible for any policy detached from the real world and subsequent strategic incoherency. This entails that military personnel at all levels, and in particular special operations forces due to the direct strategic effect they aim for with their tactical activities, should be aware of the political-strategic context wherein their tactical activities take place. They must be able to think 'politically' and look beyond their military realm.⁷⁴ Therefore, policymakers in the business of special operations should constantly be studying the political-strategic context, the abilities of normal operations forces, and the resulting void of military force. By so doing, special operations with profound positive political-strategic effects relative to the required tactical investment can be identified and trends regarding the characteristics of these special operations can be distinguished.⁷⁵ Such trends can then be used to inform the primary component of special operations forces capabilities, according to Spulak: special operations forces selection and self-selection.

68 Gray, *Explorations in Strategy*, 168–69; CANSOFCOM, 'Beyond the Horizon: A Strategy for Canada's Special Operations Forces in an Evolving Security Environment', January 2020, 29.

69 Yarger, *21st Century SOF: Toward an American Theory of Special Operations*, 43; Gray, *Explorations in Strategy*, 149–50.

70 Gray, *Explorations in Strategy*, 168–74.

71 George Dimitriu, 'Clausewitz and the Politics of War: A Contemporary Theory', in: *Journal of Strategic Studies* 41 (2018) (5) 35–36.

72 Everett C Dolman, *Pure Strategy: Power and Principle in the Space and Information Age* (London; New York, Frank Cass, 2005), 27.

73 Titulaer and Kitzen, 'The Population-Centric Turn in Special Operations', 45; Finney and U.S. Army Combined Arms Center, *On Strategy*, 92.

74 Rubright, *A Unified Theory for Special Operations*, 9.

75 A current example of such a trend manifesting is the idea of SOF Warrior-Diplomats being the 'gaps and seams force in the spaces between the national defence and security architectures, interfacing with the conventional military, between agencies, and with other government department partners' (Glicken Turnley, *Cross-Cultural Competence and Small Groups: Why SOF Are the Way SOF Are*, 11–1, 1–46); CANSOFCOM, 'Beyond the Horizon', 20; Marshall Webb, 'Foreword', *CTX* 6, (2016) (4) 13; Steven Kashkett, 'Special Operations and Diplomacy: A Unique Nexus', *The Foreign Service Journal* (blog). See: <http://www.afsa.org/special-operations-and-diplomacy-unique-nexus>; Linda Robinson, *Modern Political Warfare: Current Practices and Possible Responses* (Santa Monica, CA, RAND Corporation, 2018) 307–16.

The strategic utility of special operations forces lies in their complementary capability to partially fill the void of military force

Concerning such special operations trends, it is important to note that changes within the normal operations forces may result in certain types of special operations becoming normal operations, thereby transforming a trend.⁷⁶ An example of this is the standing up of Security Force Assistance Brigades in the US and the Specialised Infantry Group in the UK. Both are units aimed at training partner forces. This is a type of operation that was markedly associated with special operations forces but is now quickly becoming a fundamental part of normal operations. In the ‘outside-the-box’ model such

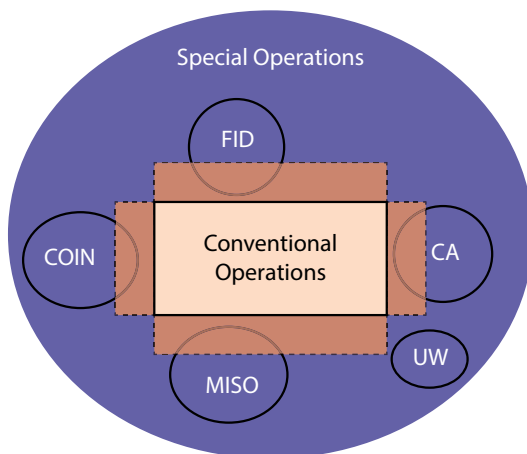

Figure 2 Searle's 'Some of the principle Special Operations Missions'⁷⁷

76 MARSOC, 'MARSOF 2030', 2; Espen Berg-Knutson and Nancy C. Roberts, 'Strategic Design for NORSOF 2025' (Naval Postgraduate School, July 2015) 4; Rubright, *A Unified Theory for Special Operations*, 22.

77 Searle, *Outside the Box*, 27.

78 NATO, *Allied Joint Doctrine for Special Operations AJP-3.5(B)*, 2–5.

79 Titulaer and Kitzen, 'The Population-Centric Turn in Special Operations'; Wall and Stegman, *Commando*, 15–16.

a development is indicated by an expanding conventional box (see Figure 2).

Other special operations trends may be persistent and almost considered classical because normal operations forces are (deemed) inherently incapable of certain types of tactical activities. So-called no-fail missions, such as hostage release and recovery, countering weapons of mass destruction, and the covert action strongly associated with intelligence organizations come to mind.⁷⁸ These are operations that are generally performed by *specialist* special operations forces because they necessitate a narrow yet in-depth skillset. But also activities such as Unconventional Warfare requiring scalability to small autonomous teams may be considered to fall within this category, because they are distinct from the mass associated with normal operations forces.⁷⁹ Alternatively, special operations trends may disappear altogether because a changing political-strategic context results in a fading policy demand. Following the outside-the-box model this does not mean these types of operations are no longer part of the void of military force. They are still potential special operations. However, no military units including special operations forces have been specifically training for them. In Figure 2 this is the area inside the ellipse, outside the box, and not a part of trends such as Foreign Internal Defense, Military Information Support Operations, and Civil Affairs. These are operations obscured by uncertainty, the inherent component of this void and therefore the fundamental building block of special operations.

Conclusion

This article has shown that the enduring strategic utility of special operations lies in the complementary capability of special operations forces to partially fill the void of military force left unfulfilled by normal operations forces. This void can be visualized using the following model (see Figure 3), which is inspired by but not representative of the Dutch context.

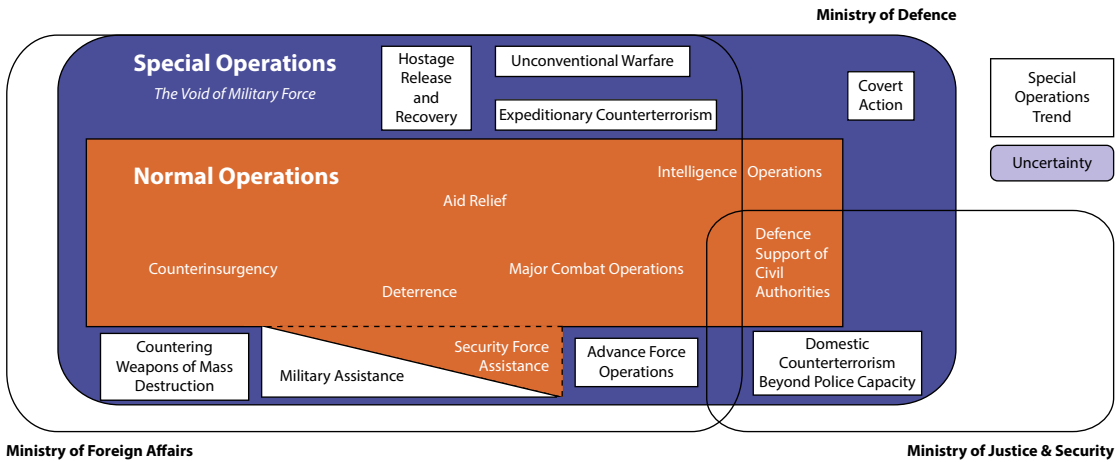

Figure 3 A possible relationship between normal operations, special operations trends, and the fundamental special operations element of uncertainty⁸⁰

The void exists because normal operations forces are inherently limited in their capabilities due to institutional constraints. This is because the way in which normal operations forces are designed results in a limited capability to mitigate the sources of Clausewitzian Friction intrinsic to war. Special operations forces have a distinctly different capability to mitigate these sources of friction because they are (1) creative, (2) flexible, and (3) elite warriors. Selection and self-selection enable special operations forces to institutionalize these attributes.

Because of its connection with Clausewitzian Friction inherent to war this conceptualization of special operations (forces) is not limited to a specific context and thus enduring. However, the actual strategic utility of special operations is always contextual and thus very much connected to time, place, and the interests of the sponsoring state. It is determined on the balance between a tactical investment and a positive strategic effect; the strategic-value ratio. A strong impact on this ratio is made by the economy of force associated with special operations. This is an idea grounded in the notion that special operations are able to generate a large return on investment compared to the cost they require. The strategic-value ratio is also connected to the assertion that a positive strategic effect is not exclusively measured within the military

domain. This is because tactical military investments can also generate gains within other political instruments of power.

A continuous demand for certain void-filling capabilities may result in special-operations trends. The history of special operations has shown that trends may last a couple of years, but they can also be more persistent. Despite the utility of these trends, special operations forces should not focus on one or two of the attributes that enable them to uniquely mitigate Clausewitzian Friction. Going in such a direction means mistaking specialist operations forces for special operations forces and thus runs counter to its nature. It is after all the balanced combination of being elite warriors, creative, and flexible that empowers special operations forces to address the uncertainty of an unpredictably changing security context and connected policy demands.⁸¹ A balanced combination that ensures that special operations forces can enduringly complement normal operations forces and are thus truly special. ■

⁸⁰ Adapted from Searle, *Outside the Box* (2017).

⁸¹ MARSOC, 'MARSOF 2030', 4; Micah Zenko, '100% Right 0% of the Time', *Foreign Policy* (blog), October 16, 2012. See: <https://foreignpolicy.com/2012/10/16/100-right-0-of-the-time/>.

Het belang van sociale steun tijdens de initiële officiersopleiding

Tweede luitenant Gino van Ginkel BSc*

Het thuisfront is voor militairen een belangrijke steunpilaar. De sociale steun die het thuisfront levert is belangrijk voor militairen en kan van invloed zijn op de manier waarop de militair met stress en onzekerheid omgaat.¹ Sociale steun werkt in dit geval als buffer en kan de stresservaring van de militair, in het kader van ongunstige werksituaties, dempen.² Deze 'buffereigenschap' van sociale steun op de prestatie en het functioneren van militairen is veelvuldig nationaal en internationaal onderzocht. Veel onderzoek in het militaire domein richt zich echter op steun *aan* het thuisfront en niet op de ervaren sociale steun die militairen ontvangen *van* (onder andere) het thuisfront.³ Ook is nauwelijks onderzoek gedaan naar de sociale steun, van onder andere het thuisfront, die net opgekomen militairen in de initiële opleiding ervaren. Dit artikel geeft de resultaten weer van onderzoek op juist dat gebied, op basis van een casestudy onder cadetten met verschillende methoden van kwalitatieve dataverzameling.

Onderzoek van Sarah Overdale en Dianne Gardner toont een verband aan tussen sociale steun van het thuisfront en van de instructeurs met de prestatie van militairen in de initiële opleiding.⁴ Met de sociale steun in dit onderzoek wordt bedoeld: de mate waarin sociale steun een positieve rol heeft in relatie tot het functioneren van de militair. Het thuisfront en de instructeurs zorgen ervoor dat militairen beter socialiseren en de initiële opleiding beter doorlopen. In Nederland is een dergelijke studie nog niet uitgevoerd. Een dergelijk onderzoek kan inzicht geven op welke vlakken de sociale steun aan rekruten, die onder andere door het thuisfront maar ook de organisatie wordt geleverd, te optimaliseren valt. Deze inzichten kunnen helpen om het welbevinden en het functioneren van de militair in de initiële opleiding beter te ondersteunen.

Dit artikel gaat in op de ervaren sociale steun onder militairen in de initiële opleiding vanuit verschillende 'steunverleners', zoals onder andere het thuisfront, instructeurs, en collega's. Specifiek betreft het hier cadetten uit de initiële

- * Tweede luitenant Gino van Ginkel BSc schreef dit artikel als een bewerking op zijn scriptie: 'Samen Sterker: een onderzoek naar de ervaren sociale steun onder BO-1 cadetten aan de KMA'. De scriptie dient als afsluiting van de bacheloropleiding Militaire Bedrijfswetenschappen aan de Faculteit Militaire Wetenschappen (FMW), onderdeel van de Nederlandse Defensie Academie. Vanuit de FMW werd de scriptant begeleid door Dr. T.P. (Tessa) op den Buijs en Dr. M.D. (Manon) Andres.
- 1 S. Cohen en T.A. Wills, 'Stress, Social Support, and the Buffering Hypothesis', in: *Psychological Bulletin* 98 (1985) (2) 310-357.
 - 2 L. Luo, 'Social Support, Reciprocity, and Well-Being', in: *The Journal of Social Psychology* 137 (1997) (5) 618-628.
 - 3 M.A. Gold en S.B. Friedman, 'Cadet Basic Training: An Ethnographic Study of Stress and Coping', in: *Military Medicine* 165 (2000) (2) 147-152.
 - 4 S. Overdale en D. Gardner, 'Social Support and Coping Adaptability in Initial Military Training', in: *Military Psychology* 24 (2012) 308-326.

Bivak op Texel

FOTO MCD, JAN DIJKSTRA

Sociale steun kan mensen helpen met het verwerken van en omgaan met stressvolle gebeurtenissen

officiersopleiding, de beroepsopleiding 1 (BO-1), aan de Koninklijke Militaire Academie (KMA) in Breda. Het onderzoeksdoel hierbij is inzicht te krijgen in de mate van sociale steun die cadetten ontvangen tijdens de BO-1, door een analyse uit te voeren naar hoe zij sociale steun ervaren. Om dit doel te bereiken is gezocht naar inzichten over (het belang van) sociale steun die naar voren komen in de literatuur. Ook is gevraagd naar de sociale steun die cadetten ervaren in de BO-1, gezien in het licht van de verkregen inzichten over (het belang van) sociale steun. Ten slotte is onderzocht welke inzichten de analyse van de ervaren sociale steun onder cadetten opleverden.

Sociale steun

Sociale steun kan beschreven worden als de 'goedaardige interpersoonlijke transactie die mensen beschermt tegen nadelige effecten van stressvolle voorvallen'.⁵ Daarnaast kan ook gesproken worden over de termen 'sociale integratie' en 'sociale netwerken'.⁶ Sociale steun verwijst doorgaans naar de functionele eigenschappen van steun, waarmee de relatie met stress en functioneren wordt geduid. In dit geval vermindert sociale steun de negatieve effecten van stress, waardoor het functioneren van een individu kan verbeteren. Sociale netwerken verwijzen eerder naar verschillende structuren van tweezijdige relaties, dus hoe onderlinge verhoudingen en relaties tussen individuen zijn. Sociale integratie daarentegen, ook wel de mate van isolatie, heeft meer te maken met de kwantiteit van sociale relaties. In dit artikel ligt de focus op de functionele sociale steun, maar ook theorieën over sociale netwerken en sociale integratie komen aan de orde.

De literatuur onderscheidt drie vormen van (functionele) sociale steun.⁷ De eerste is emotionele steun, wat betekent dat mensen bereid zijn te luisteren en zorg te bieden.⁸ Zo kan men iemand gerust proberen te stellen of met diegene meeleven. *Appraisal support* houdt verband met de zelfevaluatie, en heeft te maken met hoe iemand tegen zichzelf aankijkt.⁹ Dit valt onder emotionele steun omdat door emotionele steun iemand een beter beeld kan krijgen van zichzelf. De tweede vorm is instrumentele steun, die wordt gevormd door het leveren van tastbare zaken of diensten, zoals goederen of geld.¹⁰ Instrumentele steun hoeft niet per se te gebeuren vanuit een emotionele grondslag en staat dus los van emotionele steun. De laatste vorm van steun is informatiele steun. Dit is informatie waarmee iemand beter kan omgaan met een probleem.¹¹

Sociale steun kan ook worden beschreven in de mate van waargenomen (*perceived*) en ontvangen (*received*) steun. We spreken van *perceived* als het gaat om de perceptie van sociale steun die iemand ontvangt.¹² Dit kan verschillen van de daadwerkelijk beschikbare of gegeven, *received*,

5 Luo, 'Social Support, Reciprocity, and Well-Being', 618.

6 J.S. House, 'Social Support and Social Structures', in: *Sociological Forum* 2 (1987) (1) 135-146.

7 J. McGene, *Social Fitness and Resilience: a review of relevant constructs, measures, and links to well-being* (Santa Monica, RAND, 2013) 7.

8 V.S. Helgeson, 'Social support and quality of life', in: *Quality of Life Research* 12 (2003) 25-31.

9 Sheldon Cohen, Lynn Underwood en Benjamin Gottlieb (red.), *Social Support Measurement and Intervention* (Oxford, Oxford University Press, 2000) 29-52.

10 C.P. Langford, J. Bowsher, J.P. Maloney en P.P. Lillis, 'Social support: a conceptual analysis', in: *Journal of Advanced Nursing* 25 (1997) 95-100.

11 Langford, Bowsher, Maloney en Lillis, 'Social support: a conceptual analysis', 95-100.

12 B.N. Uchino, *Social support and Physical Health: Understanding the Health Consequences of Relationships* (New Haven en Londen, Yale University Press, 2004).

KMar in opleiding tijdens de bivak. Militaire socialisatie speelt een belangrijke rol bij het ervaren van stress

FOTO MCD, HILLE HILLINGA

sociale steun. De perceptie van sociale steun is immers subjectief en kan per persoon verschillen. De mate waarin iemand de sociale steun positief of negatief ervaart hangt sterk samen met onder andere de persoonlijkheid van het individu.¹³

Het belang van sociale steun

Sociale steun kan mensen helpen met het verwerken van en omgaan met stressvolle gebeurtenissen. Dit effect heet ook wel de 'bufferhypothese'. De mate waarin een persoon sociale steun ervaart werkt als buffer om potentiële nadelige effecten van stress op te vangen.¹⁴ Moderne stresstheorieën zien stress als de situatie waarbij een individu een bepaalde gebeurtenis als een gevaar ziet en hij of zij geen middelen (kennis) heeft om hiermee goed om te gaan.¹⁵ Volgens de bufferhypothese is sociale

steun dus een moderator (een variabele die invloed heeft op de relatie tussen twee andere variabelen) in het stressproces en bepaalt deze deels de mate van stressreactie.

Als steungevende handelingen door anderen leiden tot effectief copinggedrag, vermindert het effect van de stressor. Dit heet ook wel de 'stress-steun matching hypothese'.¹⁶ Volgens deze theorie vraagt elke stressvolle situatie om een bepaalde set specifieke eisen die de ontvanger nodig heeft. Iemand die bijvoorbeeld geld nodig heeft, kan weinig met iemand die slechts vriendelijk tegen hem is, en heeft meer aan iemand die hem ook daadwerkelijk geld leent.

13 M.W. Baldwin, 'Relational Schemas and the Processing of Social Information', in: *Psychological Bulletin* 112 (1992) (3) 164-484.

14 Cohen en Wills, 'Stress, Social Support, and the Buffering Hypothesis', 310-357.

15 James Szalma en Peter A. Hancock (red.), *Performance under Stress* (Londen, CRC Press LLC, 2008) 1-18.

16 Cohen en Wills, 'Stress, Social Support, and the Buffering Hypothesis', 310-357.

Als iemand alleen al het idee heeft dat bepaalde steun aanwezig is, zonder dat specifieke steun wordt geleverd, speelt de zogenoemde *appraisal* of 'taxatie' van de stressor een belangrijke rol.¹⁷ In dit geval kan sociale steun mensen beschermen tegen de negatieve effecten van stressoren omdat zij de stressvolle situatie als minder negatief interpreteren.¹⁸

Naast het bufferhypothesemodel van sociale steun is er ook het 'directeffectmodel' van sociale steun. In dit model leveren sociale steunrelaties een directe bijdrage aan de psychologische en fysieke gezondheid.¹⁹ Door invloed van deze relaties en de druk die zij uitoefenen op een individu, kunnen zij gezondheidsfactoren zoals roken en alcoholgedrag beïnvloeden. Daarnaast zou het deel uitmaken van een sociaal netwerk het individu een algeheel positief gevoel geven door het leveren van stabiliteit, levenslust en een veiligheidsgevoel.²⁰ Ook een gevoel van eigenwaarde dat ontstaat door het voldoen aan de verwachtingen van het steunnetwerk bevordert deze positieve gevoelens en effecten. Door deze positieve psychologische gevoelens worden gevoelens van wanhoop en nutteloosheid onderdrukt, wat resulteert in een hogere motivatie en zelfzorg.²¹ Tot slot zorgt een groot en divers netwerk ook voor extra toegang tot informatiebronnen. De kans dat een individu ergens terecht kan met

specifieke vragen is dus groter naarmate het netwerk groter en meer divers is.²² Iemand die toegang heeft tot bepaalde informatie kan mogelijk stressvolle situaties vermijden of hier beter mee om gaan.

Het belang van sociale steun in de militaire context

Rolconflict en specifiek *work-family conflict* spelen een belangrijke rol in de militaire context van sociale steun. Bij rolconflict is er sprake van een conflict tussen twee of meer conflict veroorzakende factoren, waarbij naleving van de ene conflict veroorzakende factor leidt tot het lastiger naleven van de ander.²³ Op het moment dat de verschillende belangen van werk en familie met elkaar botsen, wordt ook wel over een *work-family conflict* gesproken.²⁴ Ook kan een conflict de eigen identiteit van de militair betreffen. Dit laatste is het geval wanneer de eigen identiteit niet overeenkomt met de verwachte identiteit van het militair zijn. Daar kan sprake van zijn als iemand die op zoek is naar actie en geweld in een positie komt waarin juist geen geweld mag worden gebruikt, zoals bij *peacekeeping-missies*.²⁵

Rolconflict hoeft niet altijd te leiden tot stress. De manier waarop iemand omgaat met deze conflicterende belangen (*coping*) bepaalt in sterke mate de (negatieve) effecten van *role stress*.²⁶ Als iemand wel stress en dus negatieve effecten ervaart door rolconflict kan sociale steun deze negatieve effecten bufferen door toepassing van het eerder besproken bufferhypothesemodel van sociale steun. Sociale steun kan dus de negatieve effecten van *role stress* verminderen.

Naast mogelijke *work-family* problemen speelt ook militaire socialisatie een belangrijke rol bij het ervaren van stress. Zodra nieuwe rekruten in aanraking komen met de opleidingen bij de krijgsmacht, komen zij terecht in een totale militaire institutie. Dit houdt in dat zij in een nieuwe en unieke omgeving komen met een eigen training, cultuur en socialisatieproces.²⁷ Binnen deze totale instituties moeten zij zich conformeren aan de nieuwe regels en de nieuwe

17 Cohen, Underwood en Gottlieb (red.), *Social Support Measurement and Intervention*, 3-25.

18 S. Cohen en H. Hoberman, 'Positive Events and Social Supports as Buffers of Life Change Stress', in: *Journal of Applied Social Psychology* 13 (1983) (2) 99-125.

19 Cohen, Underwood en Gottlieb (red.), *Social Support Measurement and Intervention*, 3-25.

20 Cohen en Wills, 'Stress, Social Support, and the Buffering Hypothesis', 310-357.

21 I. Kira, 'Toward an Integrative Theory of Self-Identity and Identity Stressors and Traumas and Their Mental Health Dynamics', in: *Psychology* 10 (2019) 385-410.

22 Cohen, Underwood en Gottlieb, *Social Support Measurement and Intervention*, 3-25.

23 J. Greenhaus en N.J. Beutell, 'Sources of conflict between work and family roles', in: *Academy of Management Review* 10 (1985) (1) 76-88.

24 R. Moelker, M. Andres, G. Bowen en P. Manigart, *Military Families and War in the 21st Century* (Abingdon, Routledge, 2015) 12.

25 T. op den Buijs, W. Broesder, I. Goldenberg, D. Resteigne en J. Kivirähk, 'Warrior and peacekeeper role identities: associations with self-esteem, organizational commitment and organizational citizenship behavior', in: *Joint Military Studies* 8 (2019) 3-15.

26 M. Siegall en L. Cummings, 'Stress and organizational role conflict', in: *Genetic Social and General Psychology Monographs* 121 (1995) (1).

27 C. Barnao, 'Military Training', in: *Italian Sociological Review* 9 (2019) (2) 289-304.

generieke identiteit, die wordt gekenmerkt door gestandaardiseerde regels, procedures en ook bijvoorbeeld kleding.²⁸ Bovendien krijgen nieuwe militairen te maken met nieuwe stressoren, zoals gebrek aan militaire ervaring, het niet kunnen anticiperen op de omgeving en het leren omgaan met tijdsdruk.²⁹ Naarmate de opleiding vordert, kunnen zij ook te maken krijgen met slaapdeprivatie, conflicten tussen teamwork en eigen slagen, onervarenheid met leiderschap, isolatie en gezondheidsklachten. De manier waarop militairen hiermee omgaan wordt grotendeels bepaald door hun coping-mechanisme. Onderzoek heeft aangetoond dat coping met specifiek militaire stressoren na de opleiding veel beter gaat bij de geslaagde militairen.³⁰ Zodra ze verder zijn in het socialisatieproces voelen militairen zich onafhankelijker, hebben ze meer zelfvertrouwen, zijn ze in staat meer persoonlijke verantwoordelijkheid te nemen en zouden ze zich meer bewust zijn van zichzelf en hun omgeving.³¹

Als gekeken wordt naar de mechanieken van coping van socialiserende militairen, valt op dat naast humor en rationaliseren, vooral in de beginfase van de opleiding sociale steun van groot belang is.³² Bovendien zorgen sociale steun en vriendschappen ervoor dat militairen beter bestand zijn tegen de negatieve effecten van stress.³³ Rekruten die niet in staat zijn sociale netwerken te vormen hebben een kleinere kans om de opleiding af te ronden.³⁴ Steun tijdens de periode van civiel-militaire transitie en tijdens de initiële opleiding is dus van groot belang omdat de stressoren in deze periode een veelvoud zijn. Sociale steun kan deze stress bufferen en de negatieve effecten ervan verminderen.

Negatieve effecten van sociale steun

De relatie tussen sociale steun en uiteindelijke stress kan ook negatief zijn. Dit kan gebeuren op het moment dat iemand een lage werklast ervaart. Sociale steun wordt dan gezien als ongewenste bemoeizucht of kan als inbreuk op de regelruimte worden beschouwd. De steunontvanger kan het ook als wantrouwen zien dat

Aandacht voor de negatieve effecten van sociale steun is net zo belangrijk als voor de positieve effecten

hij of zij niet in staat zou zijn om zelf problemen op te lossen.³⁵ Aandacht voor de negatieve effecten van sociale steun is net zo belangrijk als voor de positieve effecten. Als deze negatieve effecten zich namelijk voordoen, is het waarschijnlijk dat zij velen malen sterker zijn dan de eventuele positieve effecten die voortkomen uit deze sociale netwerken.³⁶

- 28 J. Soeters, *Sociology and Military Studies: Classical and current foundations* (Abingdon, Routledge, 2018) 91-104.
- 29 M.A. Gold en S.B. Friendman, 'Cadet Basic Training: An Ethnographic Study of Stress and Coping', in: *Military Medicine* 165 (2000) (2) 147-152.
- 30 O.A. Solberg, A. Gravrakmo, L.K. Fossum en H. Nordvik, *Determinants for Coping Expectations among Air Force Cadets. Proceedings of the 42nd Annual Conference of The International Military Testing Association* (Edinburgh, International Military Testing Association, 2000) 275-283.
- 31 Y. Dar en S. Kimhi, 'Military service and self-perceived maturation among Israel Youth', in: *Journal of Youth and Adolescence* 30 (2001) (4) 427-448.
- 32 Gold en Friendman, 'Cadet Basic Training', 147-152.
- 33 J.E. Myers en M.A. Bechtel, 'Stress, Wellness, and Mattering among Cadets at West Point: Factors Affecting a Fit and Healthy Force', in: *Military Medicine* 169 (2004) (6) 475-482.
- 34 Overdale en Gardner, 'Social Support and Coping Adaptability in Initial Military Training', 308-326.
- 35 A. Gaillard, *Stress, Productiviteit en Gezondheid* (Den Haag, SDU Uitgevers B.V., 2007) 187.
- 36 R.F. Baumeister, E. Bratslavsky, C. Finkenauer en K.D. Vohs, 'Bad Is Stronger Than Good', in: *Review of General Psychology* 5 (2001) (4) 323-370.

Deze negatieve effecten worden voornamelijk veroorzaakt doordat de benodigde steun van de steunbehoevende niet aansluit met de beoogde steun die de steunverleners bedoelen te geven.³⁷ Ook Anthony Gaillard geeft aan dat sociale steun

van de leidinggevende en collega's averechts kan werken in drie gevallen: als iemand zich door deze steun juist minder capabel voelt om met het probleem om te gaan omdat hij in de verlegenheid wordt gebracht; als door de steun juist de angsten die iemand had terecht blijken; en als de steun opgevat wordt als een bedreiging voor het zelfvertrouwen doordat iemand zich gecontroleerd voelt.³⁸

37 K.D. Harber, L. Jussim, K.A. Kennedy, R. Freyberg en L. Baum, 'Social Support Opinions', in: *Journal of Applied Social Psychology* 38 (2008) (6) 1463-1505.

38 Gaillard, *Stress, Productiviteit en Gezondheid*, 187-188.

Methode

Het onderzoek voor dit artikel betrof een casestudy, met als case het sociale steunproces: de ervaren sociale steun door militairen tijdens de BO-1. Dit proces is begrensd in tijd (de vijftien weken durende BO-1 opleiding) en in ruimte (alleen eerstejaarscadetten op de KMA zijn onderzocht). Deze casestudy kenmerkt zich

verder door het gebruik van verschillende methoden in de dataverzameling, waarbij eerst een korte vragenlijst onder de respondenten werd afgenomen en vervolgens diepgaande kwalitatieve gesprekken werden gevoerd middels focusgroepen onder groepen cadetten.³⁹ Een voordeel hiervan is dat het onderzoek hierdoor een hogere validiteit heeft.⁴⁰

Naar aanleiding van de korte vragenlijst vonden vier focusgroepgesprekken plaats met steeds twee tot vier personen; dezelfde deelnemers als aan de vragenlijst. Een focusgroep is in feite een groepsinterview, met de focus op bepaalde onderwerpen.⁴¹ In dit geval waren dat de dimensies en aspecten die onder sociale steun vallen, zoals de mate van steun, de vorm waarin en van wie de cadetten sociale steun hebben ervaren, maar ook wat respondenten gemist hebben aan steun. De gesprekken werden met toestemming opgenomen en zijn uitgewerkt in transcripten.

De verkregen inzichten zijn op een objectieve en ethisch verantwoorde manier tot stand gekomen zonder schade aan participanten te berokkenen. Met een *informed consent* (toestemmingsformulier) zijn de respondenten op de hoogte gebracht dat zij op vrijwillige basis deelnamen aan het onderzoek en op elk moment het recht hadden om ermee te stoppen. Dit werd ook voorafgaand aan elk focusgroepgesprek nogmaals benadrukt.

Resultaten

Uit de korte vragenlijst is naar voren gekomen dat respondenten relatief veel steun ontvangen in drie vormen, zoals weergegeven in onderstaande Tabel 1.

Cadetten hebben verder een relatief groot steunnetwerk om zich heen van gemiddeld

Sociale steun en vriendschappen zorgen ervoor dat militairen beter bestand zijn tegen de negatieve effecten van stress

FOTO MCD, LOUIS MEULSTEE

39 Specifiek gaat het hier om eerstejaarscadetten van de Koninklijke Landmacht (lang en kort model), Koninklijke Luchtmacht (lang model) en Koninklijke Marechaussee (lang en kort model).

40 J. Wheeldon, 'Mapping Mixed Methods Research', in: *Journal of Mixed Methods Research* 4 (2010) (2) 87-102.

41 A. Bryman, *Social Research Methods* (Oxford, Oxford University Press, 2016) 500-524.

Tabel 1 Ontvangen steunsoorten

Vormen van sociale steun	Gemiddelde ontvangen steun (1 – 5 Likertschaal, waarbij 1 = niet ontvangen en 5 = zeer veel ontvangen)
Emotionele Steun	3,59
Informationele Steun	3,70
Instrumentele Steun	3,79

22 personen. In totaal zei ruim een kwart van de respondenten veel prestatiedruk vanuit hun sociale netwerk te ervaren en bijna de helft van de respondenten voelde deze druk soms. Daarnaast gaf de helft van de respondenten aan zeer veel tot veel hulp te krijgen van hun sociale netwerk bij het voltooien van de opleiding.

Uit de gesprekken met de focusgroepen is een aantal thema's geïdentificeerd met bijbehorende subthema's. Deze zijn: Emotionele steun (van het thuisfront, medecadetten, de kronen,⁴² instructeurs, buddy, doorstromers en professionele steunverleners), Instrumentele steun (van familie en vrienden, medecadetten, kronen en de organisatie), Informationele steun (van familie, medecadetten, kronen, instructeurs, ouderejaars, doorstromers, buddy en professionele steunverleners.) en Negatieve steunervaring (door het thuisfront, medecadetten, de kroon, de instructeurs en de defensieorganisatie). De belangrijkste bevindingen komen hieronder aan bod.

Alle cadetten gaven aan veel emotionele steun van het thuisfront en van medecadetten te ervaren. Een respondent zei: 'Het is best wel fijn om met iemand die buiten de vlucht staat [...] of om met vrienden of familie te praten.' De emotionele steun van het thuisfront betrof vooral een luisterend oor. Een andere respondent zei: 'Ik had ook gewoon vluchtgenoten waar je heel erg veel steun vandaan haalt.' Ook kan emotionele steun van de kronen een belangrijke rol spelen als de opleiding als zwaar en stressvol

wordt ervaren. Een luchtmachtcadet gaf aan: 'De kronen hebben heel erg op ons ingepraat op momenten dat het echt heel zwaar was.' Emotionele steun vanuit het netwerk van instructeurs werd over het algemeen positief ervaren, vooral als instructeurs goed bereikbaar waren voor vragen. Een cadet gaf aan dat de instructeurs 'heel bereikbaar' waren en 'veel steun kon bieden', maar een andere respondent was genuanceerder en gaf aan minder vertrouwen te hebben in deze vorm van steun omdat het niet echt als steun werd gezien: 'Hij mocht sommige mensen wel en sommige mensen niet.'

Instrumentele steun, waarop relatief het hoogst werd gescoord, werd vooral vanuit het netwerk van familie en vrienden ervaren. Instrumentele steun beperkte zich met name tot kleine handelingen als halen en brengen naar en van de opleiding, boodschappen doen en andere kleine handelingen. Een respondent zei dat dit belangrijk is als ze weer naar huis gingen in het weekend: 'Het sluit aan op gewoon volledig weekend hunnen vieren.' Ook werd aangegeven dat het thuisfront niet goed weet hoe zij de juiste instrumentele steun (zoals producten voor bivak) kunnen geven die nodig is voor de cadet tijdens de opleiding: 'Mijn ouders zouden niet weten wat handig is.' Het salaris als instrumentele steun vanuit de organisatie bleek een beperkte rol te spelen en nauwelijks van belang te zijn: 'Ik had de opleiding ook gedaan als ik geen salaris zou krijgen.' Dit werd door meerdere cadetten ondersteund.

Informationele steun van kronen verschilde per opleidingsmodel. Een respondent die zeer positief was over deze steun, zei: 'Hij (de kroon) gaf vooral praktische zaken en informatie door waar hij maar kon.' De aanwezigheid van een vrouwelijke kroon werd ook positief ervaren door vrouwelijke cadetten als het om heel concrete vrouwenzaken ging die tijdens oefeningen speelden. Steun van instructeurs werd positief ervaren, instructeurs gaven vooral 'veel feedback en persoonlijke begeleiding.' Op bepaalde technische aspecten wensten cadetten echter meer informationele steun, soms werd een gebrek aan bepaalde roostertechnische informatie ervaren voor het werk en de taken

42 Een kroon is een ouderejaarscadet die de net opgekomen cadetten begeleidt en adviseert en treedt daarnaast op als de (informele) rechterhand van de pelotons- of vluchtcommandant.

die ze moesten uitvoeren: ‘We hebben nul keer een rooster ontvangen.’ Tot slot werd aangegeven dat doorstromers van grote waarde zijn voor de informationele steunverlening. Zij gaven steun in de vorm van tips, advies en feedback, zoals een respondent zei: ‘Bij mij hielpen ze me ook vooral (qua informatie) en dan gaven ze mij daar feedback op terug en dan kon ik dat weer toepassen.’

Negatieve steun werd vanuit diverse netwerken ervaren, zoals het thuisfront, medecadetten, kronen, instructeurs en de defensieorganisatie in het algemeen. Steun van familie en vrienden werkte soms averechts en werd als vervelend ervaren. Dit kan de stresservaringen in de opleiding doen toenemen zoals ook uit de literatuur naar voren kwam: ‘Mijn familie en vrienden probeerden me heel erg te helpen. Maar als ik dan thuiskwam in het weekend, dan moest ik vijf keer hetzelfde verhaal doen over hoe naar ik het heb gehad op bivak. En op een gegeven moment heb je er dan gewoon geen zin meer in.’ Negatieve steun door instructeurs kwam met name doordat cadetten het idee hadden dat informatie werd achtergehouden of dat het kader überhaupt niet beschikbaar was, of omdat soms dubbele informatie werd gegeven aan de cadetten waardoor zij dit als bemoeizucht gingen ervaren. Hierover werd gezegd: ‘Het kader was eigenlijk totaal niet bereikbaar.’ En: ‘Dit hadden wel al drie keer besproken.’ De negatieve steunervaring door de defensieorganisatie kwam met name door een gebrek aan informatie of het ontbreken van spullen en materiaal (gebrek aan instrumentele steun), waardoor bepaalde eisen die het kader stelde, zoals opstellen in een bepaald tenue, niet gehaald konden worden: ‘Want dan kwam de helft in een burgertrainingspak aan en dan kregen we op onze flikker dat we een burgertrainingspak aanhebben. Ja we hebben niks anders.’

Conclusie

Cadetten ervaren voornamelijk emotionele en informationele steun vanuit alle netwerken en instrumentele steun alleen vanuit hun privé-

De steun van het thuisfront is zeer belangrijk gebleken in het huidige onderzoek

netwerk (familie en vrienden). Instrumentele steun vanuit de organisatie in het kader van materieel werd eerder negatief ervaren. Het thuisfront en medecadetten zijn belangrijke steunleveranciers op emotioneel gebied. Informationele steun wordt vooral door medecadetten, kronen en instructeurs geleverd. Ook doorstromers zijn belangrijke steunverleners als het gaat om extra en specifieke informatie. De aanwezigheid van een vrouwelijke kroon in de opleiding bleek vooral voor vrouwelijke cadetten nuttig. Negatieve steun wordt helaas ook ervaren en dan vooral vanuit het thuisfront, omdat dat de situatie van de cadet niet goed begrijpt. Te veel steun vanuit instructeurs, het achterhouden van informatie, het niet kunnen bereiken van instructeurs of weinig vertrouwen hebben in instructeurs, kunnen bijdragen aan negatief ervaren sociale steun. Dit zou uiteindelijk averechts kunnen werken op de relatie tussen stressvolle situaties en de stress die cadetten in de opleiding ervaren.

Kortom: uit deze conclusie blijkt dat het belangrijk is dat cadetten toegang hebben tot verschillende soorten sociale steun tijdens hun opleiding, afkomstig van verschillende actoren in hun netwerk om prestatiedruk en andere spanningen te verlichten tijdens de BO-1. Met name emotionele steun van het thuisfront en medecadetten, en informationele steun van instructeurs en medecadetten hebben een positief effect. Echter, in bepaalde gevallen kan te veel sociale steun tijdens de BO-1 opleiding ook averechts werken.

Informatie steun wordt voor een groot deel door instructeurs geleverd

Discussie

De steun van het thuisfront is zeer belangrijk gebleken in het huidige onderzoek. Zeker in het begin van de opleiding ervaren cadetten deze steun als nuttig, omdat dan nog nauwelijks socialisatie heeft plaatsgevonden. De medecadetten en het thuisfront zijn op dat moment

de schaarse steunleveranciers. Sociale steun heeft daarnaast ook een negatieve kant. Cadetten kunnen zich gaan ergeren aan de steun van het thuisfront omdat het socialisatieproces en de opleiding niet goed gevolgd en begrepen wordt. Overdale en Gardner vonden ook dat steun vanuit een actor buiten de trainingssituatie (bijvoorbeeld familie) averechts kan werken.⁴³ Dan volgt een tegenreactie omdat cadetten thuis bijvoorbeeld niet alles meer vertellen over de opleiding. Dit zou voorkomen kunnen worden door het thuisfront meer informatie te geven of

⁴³ Overdale en Gardner, 'Social Support and Coping Adaptability in Initial Military Training', 308-326.

FOTO MCD, HILLE HILLINGA

het meer te betrekken bij de opleiding van zoon of dochter en hier voorlichting over te geven, zodat het thuisfront een beter beeld heeft van de KMA-opleiding en de socialisatieprocessen.

Vervolgens bleek dat informatieve steun vanuit instructeurs, die vooral positief werd ervaren, ook kan omslaan naar een negatieve steun-ervaring. Gaillard zegt dat als te veel sociale steun wordt ervaren deze steun als een bedreiging opgevat kan worden omdat iemand het gevoel heeft gecontroleerd te worden.⁴⁴ De

rol van instructeurs in de informatievoorziening moet daarom duidelijker omschreven worden om de grens tussen nuttige en overbodige informatieverschaffing helder te krijgen. Zo kan de sociale steunervaring van cadetten tijdens de opleiding geoptimaliseerd worden. Tevens kan de sociale steun van doorstromers en kronen extra nadruk krijgen, zij zorgen immers naast de instructeurs voor veel informatiele en emotionele sociale steun.

Het huidige onderzoek geeft belangrijke inzichten in sociale steun. De directe en indirecte effecten van sociale steun op stress (volgens de bufferhypothese en het directeffectmodel) zijn echter lastig te benaderen met een kwalitatief onderzoek. Ook de effecten van sociale steun op de prestatie van cadetten zijn niet onderzocht. Het is mogelijk om in een vervolgonderzoek wel aandacht te hebben voor een mogelijke relatie tussen ontvangen sociale steun en prestatie. Dit is in de praktijk lastig te meten doordat niet met zekerheid bepaald kan worden of de ervaren sociale steun de variabele is die prestatie beïnvloedt, of dat andere variabelen, waar geen zicht op is, een grotere rol hebben op prestatie. Het inzicht vanuit deze studie kan een aanleiding zijn voor verder kwantitatief en kwalitatief onderzoek naar deze specifieke effecten. Toekomstig onderzoek zou bovendien een bredere steekproef over de jaargangen, diverse opkomsten en diverse krijgsmachtdelen en wellicht andere opleidingen kunnen beslaan. Het is daarnaast interessant om dan te kijken naar cadetten die zijn afgefallen tijdens de BO-1 om zicht te krijgen op verschillen in de ervaren sociale steun ten opzichte van de in dit onderzoek bevraagde populatie. Dit onderzoek biedt de handvatten om het proces van sociale steun-ervaringen onder cadetten in de toekomst verder te optimaliseren. Samen zijn cadetten sterker! ■

44 Gaillard, *Stress, Productiviteit en Gezondheid*, 187-188.

The Dutch public and nuclear disarmament

Dr Michal Onderco*

Honduras ratified the nuclear weapons ban treaty on 24 October 2020. On 22 January 2021 the treaty entered into force, because article 15 of the treaty stipulates that it becomes active 90 days after the fiftieth country (Honduras) has joined. The treaty, which also attracted much attention in the Netherlands – both among the public and in Parliament – aims at delegitimising nuclear weapons. The Dutch public expects that nuclear disarmament will happen when its verification is possible and nuclear weapons are no longer militarily useful. They might be too optimistic. The traditionally anti-nuclear Dutch public has unrealistic expectations about when nuclear disarmament might happen. This might lead to disappointment.

The nuclear weapons ban treaty, formally known as the Treaty on Prohibition of Nuclear Weapons (TPNW), was negotiated at the United Nations in the summer of 2017, and its conclusion of the treaty was the most recent highlight in the decades' old struggle for nuclear disarmament. The diplomatic conference at which the TPNW was negotiated was organised at the recommendation of the Open-Ended Working Group (at the United Nations),¹ and its mandate included the negotiation of a treaty to ban nuclear weapons. The idea of negotiating a legally binding instrument to ban nuclear weapons originated in the early 2000s. The original supporters of the idea had a much more

complex instrument in mind, namely one that would provide building blocks towards a future convention and that would facilitate dealing with all the complexities of banning nuclear weapons.² However, in the early 2010s, the focus among the supporters shifted towards a much simpler treaty, and towards the de-legitimation of nuclear weapons on humanitarian grounds. The idea was further discussed during three well-attended conferences on the humanitarian impact of nuclear weapons, which were organised in Oslo, Nayarit, and Vienna.

Most of the NATO allies voted against starting the negotiations on the nuclear ban treaty in the UN's Open-Ended Working Group and they also skipped the conference that negotiated the treaty. The Netherlands was, in fact, the only NATO ally to attend the conference due to pressure from its Parliament. However, the Netherlands was then also the only participant in the diplomatic conference that did not vote in favour of the treaty.³

The proponents of the treaty considered it an important contribution to the achievement of nuclear disarmament.⁴ The sceptics allege that the treaty's flaws, which were particularly related to various verification provisions, will

* Dr Michal Onderco is Associate Professor of International Relations at Erasmus University Rotterdam. His research focuses on the politics of multilateral nuclear diplomacy. The views represented in this paper are his own, and do not represent the views of Erasmus University or any other entity.

1 ICAN, 'Support for a Conference in 2017 to Negotiate a Treaty Banning Nuclear Weapons', 2016.
 2 Rebecca Davis Gibbons, 'The Humanitarian Turn in Nuclear Disarmament and the Treaty on the Prohibition of Nuclear Weapons', in: *The Nonproliferation Review* 25 (2018) (1-2) 11-36.
 3 Kingdom of the Netherlands, 'Explanation of Vote of the Netherlands on Text of Nuclear Ban Treaty', 2017.
 4 Beatrice Fihn, 'The Logic of Banning Nuclear Weapons', in: *Survival* 59 (2017) (1) 43-50; Tom Sauer, 'It's Time to Outlaw Nuclear Weapons', in: *The National Interest*, April 18, 2016. See: <http://nationalinterest.org/feature/its-time-outlaw-nuclear-weapons-15814?page=show>.

*A trident II D-5 ballistic missile
is launched from the Ohio-class
ballistic missile submarine USS
Kentucky. Nuclear weapons are still
seen by states as a status symbol*

PHOTO U.S. NAVY

likely prevent it from reaching its goals.⁵ Most of the countries that signed the TPNW up until today are smaller countries in the Global South, but there are also a number of European countries (Austria, Ireland, and Malta), or diplomatic heavyweights (like South Africa or Mexico). The Dutch government says that it cannot sign the treaty because that would violate its NATO commitments,⁶ yet it is very likely that sooner or later the Dutch government will be pressured to reconsider its position on the TPNW.

Technology might help disarmament through verification...

In a recent survey, executed in cooperation with Kieskompas (a leading Dutch polling organisation), over 1,600 Dutch citizens were asked about their views regarding the question when the Netherlands should join the TPNW.⁷ In particular, they were asked their opinion on the five different ways in which the Netherlands could join the ban treaty: by joining with the nuclear weapons states, by joining together with the United States, by joining with other European NATO allies, by joining regardless of what others do, or by never joining. From among these options, the largest support for TPNW ratification among the Dutch was for joining together with countries possessing nuclear weapons, followed by joining with other European NATO allies. Over half of the respondents rejected the idea of joining regardless of what other countries do. The Dutch are no unilateralists.

Yet in the same survey the respondents expressed the expectation that nuclear disarmament would happen when new technologies permit complete verification of the treaty. This view is not surprising. Traditional arms control and disarmament agreements rest on the notion that compliance with them must be verifiable and enforceable. The traditional view of arms control indeed rests on the idea that any arms control (or disarmament) agreement must be verifiable to be effective. The TPNW, with its weak verification provisions, does not yet live up to this standard. The weak verification procedures in TPNW are widely recognised to be the first among the reasons why the treaty was so quickly negotiated, but also why it is unlikely to deliver on the promise of nuclear disarmament.⁸

Perhaps future technologies will allow for this, however, by leveraging the distributed ledger technologies (known from the bitcoin) to account for nuclear materials, or by using remote sensing to monitor movements of nuclear warheads. Research has also recently been done on 'zero knowledge protocols' that can permit the verification of nuclear warhead dismantlement without releasing (unwanted information) about the warhead.⁹ In a separate survey, over 100 security experts from all over the world were asked by my colleague Madeline Zutt and myself about their views on when nuclear disarmament is likely to happen. They held largely similar views, expecting progress in nuclear disarmament to be dependent on advances in technologies that make verification possible.

...but not through substitution

But the views of experts diverge from those of the Dutch population when it comes to the second potential scenario for disarmament, that is, when new technologies make nuclear weapons unnecessary. The majority of experts do not think that nuclear disarmament would happen just because nuclear weapons are deemed or rendered unnecessary. By contrast, almost 70 per cent of the Dutch public expects that nuclear disarmament will happen once

5 Michal Onderco, 'Why Nuclear Weapon Ban Treaty Is Unlikely to Fulfil Its Promise', in: *Global Affairs* 3 (2017) (4-5) 391-404.

6 Tweede Kamer der Staten-Generaal, 'Uitvoering Van De Motie Van Het Lid Voorde Wind over Draagvlak Voor Het VN-Verdrag Inzake Kernwapenverbod (Kamerstuk 33694-31)' [33.783 Nucleaire ontwapening en non-proliferatie], 2019. See: https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2019Z01662&did=2019D03627.

7 More information about the survey is available from the author upon request. The survey asked a larger number of questions related to nuclear disarmament and formed part of a project supported by the Dutch Ministry of Foreign Affairs.

8 Tim Caughley and Gaukhar Mukhatzhanova, 'Negotiation of a Nuclear Weapons Prohibition Treaty: Nuts and Bolts of the Ban', UNIDIR, 2017. See: <http://www.unidir.org/files/publications/pdfs/nuts-and-bolts-en-684.pdf>.

9 Jake J. Hecla and Areg Danagoulian, 'Nuclear Disarmament Verification Via Resonant Phenomena', in: *Nature Communications* 9 (2018) (1) 1259.

Anti-nuclear weapons protest in Amsterdam, 1981. The Dutch public is traditionally anti-nuclear, but has unrealistic expectations about when nuclear disarmament might happen

PHOTO NATIONAAL ARCHIEF, ROB BOGAERTS

nuclear weapons are rendered ‘unnecessary’ by advances in emerging technologies.

The view held by the Dutch public makes intuitive sense; one would think that with all the downsides of nuclear weapons (starting with their cost and ending with the risk of eradicating entire societies, if not all of humankind), finding a suitable replacement would be enough to justify their complete removal. Why then do experts expect to see little progress in nuclear disarmament even if nuclear weapons have lost their strategic-military relevance?

Two interlinked aspects can explain this. Firstly, nuclear weapons are still a status symbol in the eyes of states. As the American scholar Scott Sagan wrote almost 25 years ago, having nuclear weapons is something that is expected of a great power (or an aspiring one). Sagan wrote that nuclear weapons can ‘be envisioned as serving functions similar to those of flags, airlines, and Olympic teams: they are part of what modern states believe they have to possess to be a legitimate, modern state.’¹⁰ A respectable nation possesses nuclear arms, not because it is rational

to do so, but because it is expected. It is unlikely that the normative value attached to them would change, even if the weapons are considered irrelevant from a military perspective. After all, countries go to great lengths to maintain and even bolster their national flag carriers, even if other airlines have emerged to serve the same purpose.

Secondly, however, the sheer might inherent to nuclear weapons is so formidable that many of those in power are simply resistant to letting go. The American scholar Anne Harrington has written in her work on the fetishism of nuclear weapons that the material destructiveness of nuclear weapons makes them a unique instrument of power.¹¹ None of the currently emerging technologies are even remotely as destructive. A few winters ago, Russia launched a cyberattack on Ukraine’s power stations, making Ukrainians freeze in their apartments in

10 Scott D. Sagan, ‘Why Do States Build Nuclear Weapons?: Three Models in Search of a Bomb’, in: *International Security* 21 (1996) (3) 54-86.

11 Anne Harrington de Santana, ‘Nuclear Weapons as the Currency of Power’, in: *The Nonproliferation Review* 16 (2009) (3) 325-45.

the dead of the winter.¹² Another attack, NotPetya, according to *Wired* ‘the most devastating cyberattack in history’, led to chaos and frozen computer screens across the world causing damages worth approximately 10 billion US dollars.¹³ That damage pales in comparison, however, to what even a small nuclear exchange would bring about. After all, in these cyberattacks the buildings remained standing and there was no large-scale loss of life. Nuclear weapons constitute the only weapon offering this magnitude of damage. There is no question that the use of a weapon that would lead to millions of deaths would be illegal,¹⁴ but the potential for large-scale destruction is nonetheless seen – by states possessing them – as a positive feature. It seems the potential infliction of almost total damage on one’s adversary is extremely appealing to some.

Already in the late 1990s, Paul Nitze, former U.S. Secretary of Defense and President Ronald Reagan’s top arms control advisor, argued that the US should get rid of its nuclear weapons because they were expensive and unnecessary. There was ‘no compelling reason why [the United States] should not unilaterally get rid of our nuclear weapons’, Nitze wrote in a 1999 column in *The New York Times*.¹⁵ Yet, 20 years later, the US (along with all other countries possessing nuclear weapons) is embarking on an expensive modernisation programme.¹⁶

The Dutch public might therefore be in for a disappointment if they expect that new military technologies might spur the world to free itself from nuclear weapons. Their hope notwithstanding, 82 per cent of the Dutch respondents expect that nuclear weapons will still be around in 50 years’ time, which implies that they are prepared for the fact that nuclear disarmament will not happen overnight, regardless of the promises offered by new international treaties.

If that is truly the reality, then focusing on diminishing the risks associated with nuclear weapons – along with preventing their spreading and facilitating further partial disarmament steps – is a more fruitful way forward. This is, of course, not the perfect way to remove the risks associated with nuclear weapons, but perfect should not be the enemy of the good. ■

12 Kim Zetter, ‘Inside the Cunning, Unprecedented Hack of Ukraine’s Power Grid’, *Wired*, March 3, 2016. See: <https://www.wired.com/2016/03/inside-cunning-unprecedented-hack-ukraines-power-grid/>.
 13 Andy Greenberg, ‘The Untold Story of Notpetya, the Most Devastating Cyberattack in History’, *Wired*, August 22, 2018. See: <https://www.wired.com/story/notpetya-cyber-attack-ukraine-russia-code-crashed-the-world/>.
 14 Katherine E. McKinney, Scott D. Sagan, and Allen S. Weiner, ‘Why the Atomic Bombing of Hiroshima Would Be Illegal Today’, in: *Bulletin of the Atomic Scientists* 76 (2020) (4) 157-65.
 15 Paul Nitze, ‘A Threat Mostly to Ourselves’, *The New York Times*, October 28, 1999. See: <https://www.nytimes.com/1999/10/28/opinion/a-threat-mostly-to-ourselves.html>.
 16 SIPRI, *Sipri Yearbook 2019: Armaments, Disarmament and International Security* (Oxford, UK, Oxford University Press, 2019).

Nuclear readiness exercise by U.S. Strategic Command. The US (along with all other countries possessing nuclear weapons) is embarking on an expensive nuclear modernisation programme

PHOTO U.S. AIR FORCE, SYDNEY CAMPBELL

Master Military Strategic Studies

In september start het Engelstalig wetenschappelijk masterprogramma *Military Strategic Studies* 2021 aan de Faculteit Militaire Wetenschappen (FMW).

Voorlichting over deze master wordt gegeven op de Kromhoutkazerne in Utrecht op 9 maart en/of 13 april van 18.30-20.30 uur of – afhankelijk van de omstandigheden – op een latere datum.

De deeltijd-masteropleiding duurt twee jaar en bestudeert de rol van het militaire instrument binnen de context van hedendaagse veiligheidspolitiek vanuit een westers perspectief. Meer informatie is te vinden op de website www.defensie.nl/onderwerpen/defensieacademie/opleidingen/masteropleiding-military-strategic-studies.

Voor het aanvragen van een inschrijfformulier, aanmelden voor de voorlichting of vragen over de toelatingseisen is het e-mailadres: master.mss@mindef.nl. Inschrijven kan vanaf 1 februari tot en met 24 mei.

FOTO FORSVAERETS, TORBJORN KJOSVOLD

Master CIIMT

De master (MSc) Compliance and Integrity in International Military Trade (CIIMT) aan de Nederlandse Defensie Academie gaat in op de complexe wereld en regelgeving van de strategische handel in militaire en dual-use goederen en diensten. Centraal in deze studie staan managementvraagstukken over export control van militaire en dual-use goederen en diensten. De eerstvolgende opleiding start in september 2021.

Geïnteresseerden kunnen via het e-mailadres master.ciimt@mindef.nl informatie aanvragen of zich aanmelden voor de voorlichtingsbijeenkomst op 5 april van 18.00-19.00 uur (Trip van Zoutlandtkazerne Breda, Maczekzaal).

FOTO M.C.D. GERREN VAN ES

De nieuwe kleren van de keizer

Drs. Frans Matser, publicist

In het bekende sprookje van Hans Christian Andersen wordt de draak gestoken met een keizer die dol is op mooie kleren. Handige oplichters verkopen hem een ‘onzichtbare’ mantel en alle hovelingen prijzen hem om zijn voortreffelijke smaak, omdat het nu eenmaal de rol van hovelingen is om hun keizer te prijzen. Ook al is er niets te zien en loopt de keizer in zijn ondergoed door de gang. Want de oplichters hebben iedereen duidelijk gemaakt dat alleen mensen die ‘eerlijk en bekwaam’ zijn de onzichtbare stof van deze bijzondere mantel kunnen zien. En welke hoveling wil nu als eerste toegeven dat hij de mantel niet ziet en dus kennelijk niet ‘eerlijk en bekwaam’ is? Zo maakt de keizer aan het hof goede sier met zijn nieuwe mantel en enkel en alleen de gewone man of vrouw in de straat moet er hartelijk om lachen.

Een onschuldig sprookje waaraan ik steeds moet denken als er weer een nieuwe toekomstvisie voor onze krijgsmacht wordt gelanceerd. In de vorige eeuw waren er talrijke toekomstvisies, vooral gericht op bezuinigingen. En weet u nog: altijd werd de krijgsmacht beter... maar kleiner. Steeds bleek het weer mogelijk om – op papier – met minder middelen, minder mensen en minder geld een veel flexibelere, modernere, slagvaardigere en duurzamere krijgsmacht neer te zetten. En altijd lagen de zegeningen van deze wonderbaarlijke transformatie in de toekomst. En oh ja, eerst moeten we natuurlijk door het ‘zuur’ heen. Maar dan...

Want ja, de ambtenaren en generaals op het ministerie die belast zijn met het beleid weten donders goed wat ze moeten doen. Het slechte nieuws moet met een positieve *spin* verkocht worden. Pijnlijke bezuinigingen gaan daarom altijd hand in hand met schitterende vergezichten, die op het ministerie – want beter voor je eigen carrière – en zelfs in de Tweede Kamer, grif worden geloofd, maar doorgaans op de werkvloer of het scheepsdek worden herkend voor wat ze werkelijk zijn: illusies!

De *Defensievisie 2035* past prima in dit rijtje. Het is een soort opsomming wat we allemaal nodig hebben in de toekomst – als er geld voor zou zijn – terwijl geen van de partijen in de Tweede Kamer er in hun verkiezingsprogramma het noodzakelijke geld voor willen uittrekken. In deze bijdrage richt ik mij slechts op een klein onderdeel van de nieuwe visie, namelijk ‘Inrichtingsprincipe 2’, flexibel optreden: snel inzetbaar, schaalbaar en zelfstandig. Hoe zijn we daar gekomen?

In januari 2017 schrijft minister Hennis-Plasschaert een brief aan de Tweede Kamer over het Total Force Concept (TFC).¹ Kort samengevat

maakt de regering het voornemen bekend om gebruikmakend van flexibele capaciteit de inzetmogelijkheden van de krijgsmacht te vergroten en te flexibiliseren zodat ‘piekbelasting beter kan worden opgevangen en het voortzettingsvermogen kan worden vergroot’, allemaal zaken die hard nodig zijn bij ons mini-leger. Dit TFC was het zoeklicht

¹ Brief 34550 X Nr 73 (Den Haag, 13 januari 2017).

naar de toekomst. De inzet van grote aantallen reservisten maakt een belangrijk onderdeel uit van dit toekomstplaatje. Want de 'flexibel inzetbare capaciteit en meer uitwisseling met de maatschappij moet de organisatie sterker en wendbaarder maken.' Oh ja, en het is beleid dat 'direct ingaat', valt er te lezen.² En omdat er even later dat jaar in het nieuwe regeerakkoord voor het eerst een klein beetje meer geld voor Defensie is uitgetrokken, denk je nog: misschien wordt het wat met het TFC. Maar het aandachtig volgen van briljante toekomstvisies geeft zelden de voldoening dat de prachtige beloftes worden ingelost.

We maken een sprong naar 2018, als minister Bijleveld-Schouten in november een brief aan de Tweede Kamer schrijft met de rapportage *Adaptieve Krijgsmacht*. Want het Total Force Concept is inmiddels omgedoopt naar de *Adaptieve Krijgsmacht*. Zal wel iets met oude wijn zijn, denk ik dan. En opnieuw wordt benadrukt dat er 'actiever gebruik zal worden gemaakt van reservisten en gedeeld werkgeverschap'. En zo worden – in de toekomst – alle capaciteitsproblemen opgelost.

Ondertussen zijn we weer drie jaar verder en behalve een handvol extra cyberreservisten – die we met heel veel moeite hebben binnengehaald door alle aanstellingsnormen en eisen te negeren – zijn we niet veel verder gekomen. Er is nog geen reservistenbeleid, geen deugdelijke beheersorganisatie, geen visie op de inzet en geen capaciteit om de 'duizenden' extra reservisten die al jaren worden aangekondigd, binnen te halen, laat staan in te zetten. Het blijft bij waar de top van ons ministerie zo goed in is: illusies verkopen waarvan de realisatiedatum altijd in de toekomst ligt en waarvan de concrete vormgeving net vóór die concreet moet worden, wordt vervangen door een nieuwe illusie. Nieuwe onzichtbare kleren dus.

Die nieuwe illusie is ICT en werd in november 2020 gelanceerd in de *Defensievisie 2035*. In de toekomst kan Defensie alle problemen oplossen door beter gebruik te maken van informatietechnologie. De duizenden reservisten wijken in de nieuwe toekomstvisie naar de achtergrond

(want ze komen er toch niet) en worden aangeduid met de vage term 'schaalbaarheid'. De informatietechnologie rukt daardoor naar de voorgrond. Cyber en hoogtechnologische informatieverzameling lossen daarmee de reservist uit de flexibele krijgsmacht als *silver bullet* af. En natuurlijk de bekende disclaimer: we moeten eerst door een moeilijke periode, maar in de toekomst wacht ons een nog betere, duurzamere, flexibelere en slagvaardigere – maar wederom kleinere – krijgsmacht, die in de wereldtop kan meedraaien. Maar we weten allemaal dat onze beleidsmakers over drie of vijf jaar weer een andere Haarlemmerolie aan de Tweede Kamer en de mannen en vrouwen van Defensie gaan verkopen.

Eureka! 10.000 vacatures worden in de nieuwe toekomstplannen niet langer door 10.000 reservisten opgevuld, maar door 10.000 computers. Zo blijven de problemen van Defensie bestaan en zijn er altijd weer slimme beleidsmedewerkers op het ministerie die nieuwe kleren weten te creëren en er zo in slagen de illusie van een oplossing van alle (heel reële) hedendaagse problemen op een voor de leek geloofwaardige wijze te verkopen als visie voor de toekomst. De minister loopt daar dan weer mee te pronken in de Tweede Kamer.

Ondertussen blijft de werkelijkheid op de werkvloer ontvullend simpel. Steeds minder militairen, met steeds minder werkende spullen kunnen een steeds kleiner deukje schoppen in een steeds groter pakje boter. Maar zoals u begrijpt is dat – op papier – over een paar jaar allemaal weer heel anders... Want toekomstvisies kun je net zo makkelijk vervangen als onzichtbare kleren. ■

2 Op 14 november 2020 weet het *Financieel Dagblad* nog te melden dat de overheid 14.000 deeltijdmilitairen wil gaan zoeken bij het bedrijfsleven voor een flexibel deeltijdleger. Kennelijk zijn we in vier jaar nog niet erg opgeschoten met het uitbreiden van de flexibele capaciteit.

De Indonesische dekolonisatieoorlog

BMGN – Low Countries Historical Review

Volume 135, issue 2

Amsterdam (Royal Netherlands Historical Society) 2020

132 blz.

Te downloaden via: www.bmgn-lchr.nl

In een themanummer van het gerenommeerde tijdschrift *Bijdragen en Mededelingen betreffende de Geschiedenis der Nederlanden* is een prominente plaats ingeruimd voor de eerste resultaten van het brisante onderzoek naar de aard van het koloniale geweld tijdens het dekolonisatieproces in Indonesië (1945-1949).

Enkele jaren geleden is een groot wetenschappelijk onderzoek gestart naar het (eventuele) structurele geweld en geweldexcessen gedurende de strijd om de onafhankelijkheid van Indonesië. Hierbij werken het Koninklijk Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde (KITLV), het NIOD Instituut voor Oorlogs-, Holocaust- en Genocidestudies en het Nederlands Instituut voor Militaire Historie (NIMH) samen met experts uit binnen- en buitenland. Het geheel wordt door de Nederlandse overheid gefinancierd. Het moet leiden tot acht deelstudies en een slotpublicatie die staat gepland in november 2021.

De discussie over de koloniale oorlogvoering is de afgelopen jaren opgeleaid. Oude wonden staan open en de herbezinning op oorlogstrauma's haalt voortdurend de krantenkoppen. Dit heeft ongetwijfeld te maken met het feit dat de

laatste generatie slachtoffers en veteranen onder ons is, dat de oorlog onvermijdelijk op afstand is komen te staan en nu met enige distantie kan worden bezien en dat de tijdgeest anders oordeelt over het koloniale verleden dan voorheen. Natuurlijk was allang duidelijk dat er uitermate gewelddadige kanten zaten aan de kolonisatietijd en de dekolonisatietijd. Het boek *Koloniale oorlogen in Indonesië* van Piet Hagen (2018) bestaat welbeschouwd uit een hele reeks gruwelen, 1023 pagina's lang. Het veelbesproken boek van Rémy Limpach, *De brandende kampongs van Generaal Spoor* (2016), legde eerder al de vinger op de zere plek voor wat betreft de dekolonisatietijd. Limpach verdedigde de stelling dat er sprake was van structureel excessief geweld. De *Excessennota*, de studies over kapitein Westerling en het werk van Petra Groen en Jaap de Moor suggereerden het al. Maar lang kon toch nog wel worden volgehouden – voor wie het wilde althans – dat het allemaal 'incidenteel' was. Het is zeer de vraag of dit nog langer kan.

Kritiek van de flanken

Vergelijkbare koloniale mogelijkheden hebben dit kantelpunt ook bereikt. De Fransen hebben onder ogen moeten zien dat er systematisch

werd gemarteld in Algerije. In Groot-Brittannië is het zelfbeeld van relatieve mildheid (*limited force en hearts and minds*) aan duigen gegaan na ontluisterende studies over onder meer het keiharde Britse optreden in Kenia. Het is daarom legitiem om de vraag te stellen wat in vergelijking hiermee nu precies de omvang en aard is geweest van het Nederlandse geweld tijdens de 'politieacties'. Het Rawagede-proces, de foto's die in kranten opdoken van standrechtelijke executies in Indonesië, de recente excuses van de koning, de rechtszaken die het Comité Nederlandse Ereschulden tegen de Nederlandse Staat voerde; echt alles wijst er op dat de zaak op scherp staat. Daarom is het lopende onderzoek zo interessant en relevant én omstreden. Kritiek komt er vooral van de flanken, uiteraard op voorhand. Het verwijt van koloniaal-kritische auteurs is dat de onderzoekers vooringenomen en gekleurd zijn, al was het maar omdat het om een officiële overheidsstudie gaat. Het wordt door 'de daders' gefinancierd, zo is de redenering. Dat het historische onderzoeksinstituut NIMH van Defensie meewerkt en de opvattingen van enkele onderzoekers rieken naar nuance, is voor hen extra bewijs van de ondeugdelijkheid van het hele project. Het verwijt van de andere kant, uit de hoek van de veteranen en degenen die hen menen te vertegenwoordigen, klinkt zo mogelijk nog harder en scheller. Zij zijn van mening dat het gebruik van woorden zoals 'extreem geweld' en 'structureel geweld' in de onderzoeksvragen al aangeeft dat het onderzoek niet objectief is en dat een misplaatst verwijt richting veteranen klaarligt. In hun beleving is hier sprake van natrappen en van een grove vertekening van de historische werkelijkheid. Zij betogen graag dat

het geweld in Indonesië een reactie was op het geweld van de tegenpartij (de terreur van de guerrilla's), óf nodig was om orde en veiligheid te garanderen (onder verwijzing naar de Bersiap), óf een voorwaarde was voor het behoud van de koloniën (dus feitelijk een noodzakelijk kwaad), óf een opdracht was van hogerhand (niet hún verantwoordelijkheid), óf helemaal nooit heeft plaatsgevonden. Welnu, als beide uitersten voor aanvang van het onderzoek aankomen met zulke verwijten, insinuaties en geprefabriceerde historische interpretaties, dan weet je eigenlijk zeker dat het thema interessant én relevant is.

Internationale vergelijking

Wat ongemeen goed is aan de uitwerking van het lopende onderzoek is dat, om dergelijke luchtfietserij zelf te voorkomen, een internationale vergelijking wordt gemaakt. Dit is volkomen terecht, want het antwoord op de vraag naar de aard, context en dynamiek van het geweld van de Nederlandse troepen in Indonesië en het mogelijke structurele karakter ervan kan natuurlijk pas echt worden gegeven als de Nederlandse situatie wordt afgezet tegen het optreden van de Fransen in Indochina en Algerije en dat van de Britten in Kenia en Maleisië. Het zijn de voorlopige resultaten van deze comparatieve onderzoekslijn die zijn gepubliceerd in het BMGN-thema-nummer. Ertoe zijn verschillende internationaal gerenommeerde kenners van de Franse en Britse dekoloniatietijd gekoppeld aan Nederlandse onderzoekers, om tot uitspraken te kunnen komen over overeenkomsten, verschillen en mogelijke verklaringen. Vooralsnog zijn vier deelthema's uitgewerkt: 'Indrukken van de microdynamiek van revolutionair en contrarevolutio-

nair geweld. Bewijs uit laat-koloniaal Zuidoost-Azië en Afrika vergeleken' (Roel Frakking en Martin Thomas); 'Technisch geweld' in de Nederlands-Indonesische Oorlog. Zware wapens in de periode van dekolonisatie' (Azarja Harmanny en Brian McAllister Linn); 'Verkrachting tijdens de Indonesische en Algerijnse Onafhankelijkheidsoorlogen. Motieven, contexten en politiek' (Stef Scagliola en Natalya Vince) en 'Liever geen onderzoek. Hoe schandalen over koloniaal geweld in de Britse en Nederlandse politiek onschadelijk gemaakt konden worden (1945-1960)' (Huw Bennett en Peter Romijn).

Achterliggende structuren

In hun begeleidende artikel met de titel 'Extreem geweld tijdens de kolonisatieoorlogen in vergelijkend perspectief, 1945-1962', werken de onderzoeksleiders Thijs Brocades Zaalberg en Bart Luttikhuis de rode draad uit. Uiteraard maken zij daarbij direct duidelijk dat het hen niet is gegaan om het vaststellen van een vergelijkende rangorde van gruwelen en zo te bepalen of het Nederlandse geweld meeviel of tegenviel, afgezet tegen de Fransen en Britten. Het ging hen veel meer om het beter leren begrijpen van het precieze karakter van het geweld tegen vijandelijke strijders, non-combattanten en burgers, via de omweg van de vergelijkende methode, en welke achterliggende structuren het zouden kunnen verklaren. In hun artikel stellen zij dat uit de deelonderzoeken vooral blijkt dat de overeenkomsten tussen Frankrijk, Groot-Brittannië en Nederland, ondanks de onmiskenbare verschillen, opmerkelijk groot zijn geweest wat betreft extreem geweld in de koloniën. De traditionele tweedeling tussen een vermeende harde Franse traditie en een relatief mildere Brits-Nederlandse benadering

kan dus definitief de prullenmand in. Verder menen zij te kunnen afleiden uit de deelonderzoeken – en dát vooral is heel boeiend – dat excessief geweld vaak kan worden gerelateerd aan het feit dat bijna consequent werd afzien van vervolging door het militaire kader en de overheid. Hierdoor ontstond een situatie waarin excessen mogelijk werden en daarna meer structureel konden gaan plaatsvinden. Het is in hun ogen, naast de andere oorzaken, vooral die straffeloosheid geweest die bijna institutioneel was verankerd, en het management van de geweldsincidenten (lees: de doofpotcultuur), die de ruimte schiepen voor zeer gewelddadig optreden en escalatie in de hand werkten. Zij benadrukken dat oorlogsrecht feitelijk niet van toepassing werd geacht in de koloniën, met alle gevolgen van dien.

Dit is een onderzoeksresultaat dat dwingt tot serieuze reflectie. Natuurlijk is er best nog wat aan te merken op het lopende onderzoek, dat enkele lacunes bevat, zoals het ontbreken van het perspectief van de slachtoffers en Indonesiërs, en dat worstelt met definitieproblemen, zoals die over 'technisch geweld'. Maar in ieder geval is de suggestie dat de onderzoekers niet integer of onbekwaam zouden zijn na deze publicatie volkomen weerlegd. Hun fascinerende internationale vergelijkende onderzoek, dat later nog in uitgebreide en uitgewerkte vorm zal verschijnen als boek, verdient het zeer om aandachtig gelezen te worden door alle geïnteresseerden in krijgswetenschappelijke thema's, zonder oordelen vooraf. ■

Dr. Henk de Jong, universitair docent militaire geschiedenis NLDA

Persistent engagement

In de *Militaire Spectator* stond een verhelderend en kritisch artikel over het Amerikaans militair concept van *persistent engagement* voor het opereren in het digitale domein van Louk Faesen en Deborah Lassche.¹ Een welkome bijdrage over de Amerikaanse visie op militair optreden in het relatief nieuwe cyberdomein. Het is begrijpelijk dat de strategie van persistent engagement vragen oproept. Helemaal gezien het contrast met het terughoudende beleid van president Obama, dat jarenlang meer gestoeld was op pogingen om tot internationale normen voor statelijk gedrag in het cyberdomein te komen, bijvoorbeeld in VN-verband. Maar gezien de geopolitieke ontwikkelingen van de afgelopen jaren is het geen onlogische verschuiving naar een assertievere houding. Maar assertief is iets anders dan

agressief, en reageren is iets anders dan escaleren. En hoe de uitvoering van de strategie van persistent engagement zal uitpakken in relatie tot het internationaal recht, moet de tijd uitwijzen. Nu al stellen dat de strategie escalerend werkt en in strijd lijkt met het internationaal recht is voorbarig.

Tot slot moet constant worden gewaakt voor de context waarin we het gebruik van offensieve cybermiddelen plaatsen. Als het cyberdomein een volwaardig militair domein is, moet het gebruik van offensieve cybermiddelen langs dezelfde lat worden gelegd als militaire middelen uit de andere domeinen. ■

Hugo Vijver – senior adviseur bij de Bestuursstaf van het ministerie van Defensie

ANTWOORD OP MENINGEN VAN ANDEREN

De reactie van Hugo Vijver is een welkome mogelijkheid om een aantal zaken te verhelderen en aan te vullen en het debat een stukje verder te brengen. Het is vooral problematisch dat de Amerikanen niet erkennen dat er verschillende te onderbouwen percepties op het defensieve en offensieve karakter kunnen bestaan (het Rashomon-effect). Wat betreft escalatie beargumenteren we dat escalatie zich ook op andere manieren en terreinen kan uiten dan als gewapende aanval. Ook willen we wijzen op de verschillende risico's die kunnen bijdragen aan escalatie in cyberspace (hoog risico van onbedoelde gevolgen, mispercepties, miscalculaties etc.) en voor cyberspace zelf en dat het zorgelijk is dat het visiedocument van CYBERCOM deze niet erkent. We zijn het eens dat cyberoperaties inderdaad vaak niet makkelijk zijn, maar deterrence gaat om 'wie wat kan doen tegen wie'. De VS is dé cybergrootmacht met een

vergevorderd offensief arsenaal, maar is tegelijkertijd ook enorm kwetsbaar voor de minimum deterrence van de *next-30 cyber countries*, die nu een *punishment*-capaciteit hebben die voorheen voor velen niet ter beschikking was. Tot slot is persistent engagement inderdaad niet automatisch in strijd met het internationaal recht, maar moet men wel oog hebben voor het feit dat de VS onder het mom van persistent engagement precedentes kan scheppen die afbreuk kunnen doen aan de westerse *like-minded*-visie en beleid. Door openlijk met een kinetisch-equivalente operatie te reageren op een desinformatiecampagne, kan CYBERCOM een aanzet voor een norm zetten waarbij het acceptabel wordt om *fake news* te hacken en draagt het bij aan de *weaponization of information*. Daarnaast is de verschillende Amerikaanse en Nederlandse interpretatie op de soevereiniteit van staten in cyberspace iets wat voor spanning kan zorgen bij extraterritoriaal optreden van de VS op Nederlandse bodem. ■

Louk Faesen – strategisch analist HCSS en Deborah Lassche – onderzoeker TNO

¹ L.L.C. Faesen en D. Lassche, 'Persistent engagement in het cyberdomein: stabilisatie of escalatie?', in: *Militaire Spectator* 189 (2020) (12) 636-647. Een uitgebreidere reactie en tegenreactie is gepubliceerd op www.militairespectator.nl.

FOTO: BEELDBANK NIMH

Militairen van het 16e Regiment Infanterie glijden over een bevroren geïndeerd terrein bij Asschat, januari 1940

‘Ijsvlakte onbruikbaar voor troepenbewegingen’

Inundatie is in de Nederlandse geschiedenis een beproefd middel geweest in de verdediging tegen binnenvallende vijanden. Het onder water zetten met behulp van sluizenstelsels moest zorgvuldig gebeuren, om een peil te bereiken waardoor een gebied niet meer begaanbaar was, maar ook niet bevaarbaar.

Hoe dit in zijn werk ging beschreef F. Ermerins in 1867 in de *Militaire Spectator*.¹ Hij wees ook op het gevaar van bevrozing, waardoor de vijand alsnog over het ijs kon oprukken: in 1794 hadden de Fransen daar handig gebruik van gemaakt met ‘de vermeestering van de liniën van de Mark en van Waspik’. De oplossing was het water onder het ijs weg te laten lopen, zodat de korst onder het gewicht van manschappen en voertuigen zou bezwijken. De drassige ondergrond, in combinatie met flinke brokken ijs, leverde dan ‘de eerste uren een zeer groot

beletsel voor troepenbewegingen’ op. Werd daarna weer water richting het gebied gepompt, ‘dan is er weer eene inundatie, en zoo kan men eene onderwaterzetting zelfs bij vorst haar verdedigend vermogen laten behouden.’

In 1939 werden geïndeerde gebieden op verschillende plaatsen in Nederland versterkt en begin 1940 ging dat nog door. De vorst zorgde die winter voor vertraging bij de bouwwerkzaamheden en gaf Nederlandse militairen, handig op de schaats, de kans te demonstreren hoe snel zij zich konden verplaatsen. Een vijand zou dat eventueel ook kunnen. Maar of hij daarbij de ijzers zou onderbinden? ■

¹ F. Ermerins, ‘Denkbeelden over de verdediging van het westelijke gedeelte der provincie Noord-Brabant, Willemstad-Geertruidenberg’, in: *Militaire Spectator* 36 (1867) 255-284.

Prijswinnaars

Linda Polman

Als het om de Vredesprijs gaat, blinkt het Nobelcomité uit in laureaten van twijfelachtig allooi. In 1973 ging de prijs naar Henry Kissinger, de Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken. Hij wist eigenhandig de oorlog in Vietnam met een paar jaar te verlengen door vredesonderhandelingen met Vietnam te vertragen. Aung San Suu Kyi kreeg de prijs in 1991. Later verscheen ze voor het International Court of Justice om het leger van Myanmar te verdedigen tegen de beschuldiging van genocide op de Rohingya's.

De winnaar van de Vredesprijs 2020 was het World Food Programme (WFP) voor zijn inspanningen om de hongerigen der aarde te voeden. Waar dat voor nodig was, vraag ik me af: medewerkers van het WFP worden betaald voor het uitdelen van voedselhulp. Het is gewoon hun werk. Het Nobelcomité had die prijs net zo goed aan mij kunnen uitreiken: ik ben vanochtend ook mijn bed uitgekomen om te werken tenslotte.

Er valt bovendien nogal wat af te dingen op de voedselhulp van het WFP. Waar het WFP verschijnt houden boeren op hun land te bebouwen, want wat voor zin heeft jouw gezwoeg als in een dorp verderop het WFP gratis zakken rijst staat uit te delen? Nog problematischer is dat tien van de momenteel dertien hongersnoden in de wereld opzettelijk veroorzaakt zijn en in stand worden gehouden door oorlogvoerende regimes. Het hongerswapen is goedkoop en uiterst effectief. Door je vijand uit te hongeren verzwak je hem. Met het voedsel dat het WFP vervolgens komt brengen voed je je achterban en win je enorm aan populariteit.

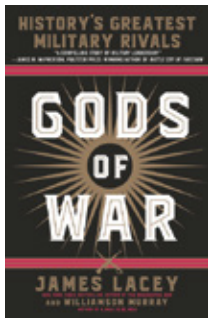
In 2019 was de Ethiopische regeringsleider Abiy Ahmed de winnaar van de Nobel Vredesprijs. Hij had zich ingespannen om de economie van Ethiopië op te krikken en sloot vrede met buurland Eritrea. Op 4 november 2020 stuurde hij zijn leger de opstandige provincie Tigray in. Zijn militairen sloten alle aanvoerswegen, sloegen ziekenhuizen kort en klein, staken oogsten in brand en vergiftigden waterbronnen. Sindsdien kwamen 50.000 inwoners van Tigray om het leven door ziekte en geweld en sloegen er 2,5 miljoen op de vlucht, op zoek naar een hap eten. De Nobelprijswinnaar van 2020, het WFP, staat naar de ramp te kijken. Ze willen voedsel brengen, maar de winnaar van de Vredesprijs 2019 verbiedt het WFP toegang tot Tigray. Hij deelt de voedselhulp daar zelf wel uit, zegt hij. Eén keer raden waar die terecht zal komen.

'In al mijn jaren als humanitair hulpverlener heb ik zelden een humanitaire actie gezien die zo ernstig geobstrueerd wordt als deze voor Tigray', zei Jan Egeland, voorheen de noodhulpcoördinator van de Verenigde Naties, tegenwoordig directeur van de Norwegian Refugee Council. De hele hulpsector zou bij de Ethiopische regering moeten protesteren, vindt hij, maar dat durven de ngo's niet, bang voor ruzie met de Ethiopiërs. De Nobelprijswinnaar van 2020 houdt ook zijn mond, want voordat je het weet knikkert die van 2019 je het land uit.

In 1945 én 1948 was Stalin een serieuze kandidaat voor de Vredesprijs. Dezelfde Stalin die in 1932-1933 opzettelijk een hongersnood creëerde om het Oekraïens nationalisme de nek om te draaien. Bijna vier miljoen mensen kwamen om. In 1994 ging de Nobelprijs naar PLO-leider Yasser Arafat, de man van: 'We willen geen vrede, we houden niet op met de strijd tot Israël vernietigd is.' Jared Kushner en Donald Trump zijn genomineerd voor de Nobelprijs 2021. Het kan het Nobelcomité soms niet gek genoeg zijn. ■

SIGNALERINGEN

Gods of War

History's Greatest Military Rivals
James Lacey en Williamson Murray
New York (Random House) 2020
416 blz.
ISBN 9780345547552
€ 26,-

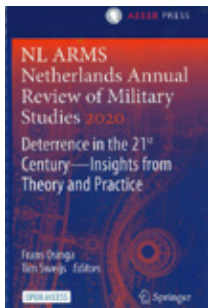
In *Gods of War* analyseren James Lacey en Williamson Murray de strijd tussen bekende generaals en legeraanvoerders uit de geschiedenis. Hun doel is er achter te komen of de overwinnaars bepaalde eigenschappen hadden waarmee zij succesvolle militaire leiders, c.q. genieën werden. De auteurs bespreken onder meer de strijd van Caesar tegen Pompeius, Hannibal tegen Scipio, Rommel tegen Montgomery en Lee tegen Grant. Ook Napoleon en diverse van zijn tegenstanders komen aan bod. Lacey en Murray kijken steeds naar de historische context en willen met hun onderzoek ook inzicht geven in de ontwikkeling van militaire strategie door de eeuwen heen.

Military Strategy in the Twenty-First Century

The Challenge for NATO
Door Janne Haaland Matlary en
Rob Johnson (red.)
Londen (Hurst) 2020
400 blz.
ISBN 9781787383913
€ 34,-

Is militaire strategie vandaag de dag meer dan het denken in een *ways-ends-means*-format en voor welke uitdaging staat de NAVO op dat gebied? Op die vraag zoeken auteurs een antwoord in *Military Strategy in the Twenty-First Century*. Zij bespreken de conventionele, nucleaire en hybride dreigingen waarmee het Atlantisch bondgenootschap geconfronteerd wordt en de politieke en militaire rol van de VS in Europa. Is het wel mogelijk om in een alliantie van zoveel landen met eigen belangen tot een eenduidige strategie te komen? En levert de reactie van de NAVO op het Russische optreden in Oekraïne en het Midden-Oosten aanknopingspunten op?

Deterrence in the 21st Century – Insights from Theory and Practice

Netherlands Annual Review of Military Studies 2020
Door Frans Osinga en Tim Sweijts (red.)
Den Haag (Asser Press/Springer) 2020
532 blz.
ISBN 9789462654181
€ 51,99

Het concept van deterrence bepaalt al meer dan 70 jaar het westerse strategische denken. Maar wat houdt het concept precies in en hoe kan het worden toegepast bij dreigingen die niet alleen interstatelijk zijn, maar ook terreur, artificial intelligence en cyber warfare omvatten? In *Deterrence in the 21st Century – Insights from Theory and Practice* buigen experts zich diepgaand over de huidige stand van het debat over deterrence. Het doel is vast te stellen of er, in deze tijd van strategische turbulentie, een 'fifth wave of deterrence theory' opgekomen is en wat de definitie van effectieve afschrikking nu zou moeten zijn.

Gevangen in gevoel

Door Patrick van der Wal
Arnhem (White Elephant Publishing) 2020
258 blz.
ISBN 9789079763498
€ 22,-

In *Gevangen in gevoel* beschrijft Patrick van der Wal, voormalig militair, onder meer zijn uitzendingen naar Bosnië en Afghanistan. De veteraan en politieagent, van wie vastgesteld werd dat hij hoogsensitief is, kwam door zijn ervaringen en dilemma's in een emotionele rollercoaster terecht en zag zichzelf 'wegvluchten naar een oorlog'. In het boek, dat een nawoord heeft van voormalig Commandant der Strijdkrachten generaal Peter van Uhm, benoemt Van der Wal de nadelen van bijna dertig jaar werken in 'harde beroepen'. Hij gaat in op PTSS en wijst op het belang van veteranenzorg en het doorbreken van taboes, zoals praten over gevoel en erop vertrouwen.

